

بر آوردہ شورے پر سو رواں	نگندہ بسر خاک بسر شکران	۳۴۸۳
برایوان خسرو بہر صبح و شام	تباہیدارگان دولت تمام	۳۴۸۴
پئے شہر کے مقبرہ ساختند	چو از مشیون شاہ پرداختند	۳۴۸۵
ہماں مقبرہ گشت دارالاماں	شمنیم کہ بہر ہر اسندگان	۳۴۸۶
گشتے دریاں رودند یکسر بناہ	وڈاں پس بہر جا کہ اہل گماہ	۳۴۸۷
چہ سو قوت ماہ و چہ جو بس سال	چہ بدخواہ ملک و چہ بدین مال	۳۴۸۸
کسے را بودی بر دوست اس	چو غشتے دریاں مقبرہ ہم نفس	۳۴۸۹
برایوان شہ مخضرے ساختند	سران چوں ازاں روئے پرداختند	۳۴۹۰

جلوس سلطان مخرالدین کی قیادت پر بغرا خاں

بکروند در کارخ شہ ابنجن	لئے خیر ملک و صلاح و من	۳۴۹۱
دریاں عہد ہر یک شدہ نامداد	چو گرتی چو ایگی کہ در کارزار	۳۴۹۲
نظام الدین آن باخو میرداد	چو آن چو رچی ترک ثابت کشاد	۳۴۹۳
ہمہ از دہا بند و قلعہ کشاے	وگر سر فرازان فرخندہ رستے	۳۴۹۴
بگفتند فرمان شاہ جہاں	بہم دیگر آن جسدہ کارا کہاں	۳۴۹۵
پلان سپاہ و سران دیار	چنین است بعد از شہ کارگار	۳۴۹۶
کہ از صلب خان مجر حکید	سپاہ زندگن سے را کلید	۳۴۹۷
سر انجام بیشک پشیاں شویم	گرایدونکہ بر گفت خسرو رویم	۳۴۹۸
بر اندریں سو سپاہی شتاب	ز لکھنوی آن خان بغرا خطاب	۳۴۹۹
رود تیغ قہر اندریں بوم دہر	کند قصد تاج و درواج بدر	۳۵۰۰
کہ خنداں بگردو کہ خوتا چہ ریز	کہ داند کہ چوں بگذرور سنجیز	۳۵۰۱
بفرق کو ہمہ ہم زریں کند	کرا بخت از خاک بالیں کند	۳۵۰۲

چہ بازو دریں تعبیر روزگار	۳۵۰۳
دریں مملکت تہرہ دیگر ز نسیم	۳۵۰۴
نہیم از خود بر سر کیمت باد	۳۵۰۵
بگویت دیدار بیا بدشتاب	۳۵۰۶
جہاں گشت قائم بذات پسر	۳۵۰۷
نخار از ہوا سے طرب افکنیم	۳۵۰۸
نروید بجائے ریاحیں ز قوم	۳۵۰۹
بریں لائے دادند ہر یک رفا	۳۵۱۰
شہر شرق بر تخت زدن نشست	۳۵۱۱
جہاں گشت خورم ہوا گشت خوش	۳۵۱۲
تکے تخت فیروزہ آراستند	۳۵۱۳
براں تخت فیروزہ دادند جا	۳۵۱۴
جہاں رابدادند دور نوی	۳۵۱۵
کہ عالی حسب بود والانسب	۳۵۱۶
ستاوند پس دربار وہیں	۳۵۱۷
بصد تخت آں سرکشاں سرسبز	۳۵۱۸
پہ نیروتے اقبال بر سر نہاد	۳۵۱۹
بکارش کمر بستہ ہرگز گلاہ	۳۵۲۰
باشغال دیگر پیر واسختے	۳۵۲۱
بہ میں ہر چہ آسجام اسمی کار	۳۵۰۳
ہاں پیکے رائے خوشتر ز نیم	۳۵۰۴
کلاہ فرید دن مسترخ نژاد	۳۵۰۵
چو اس قلعہ برخان بغیر خطاب	۳۵۰۶
بداند کہ گزٹک رفت از پد	۳۵۰۷
اگر باریں رائے کارے کنیم	۳۵۰۸
خوشے تخت و ازیں مرز و بوم	۳۵۰۹
ہاں چوں شنیدند اس قلعہ را	۳۵۱۰
دگر روز چوں شکر شہ گشت	۳۵۱۱
پشش ہد برافروزد شاد و شمش	۳۵۱۲
ہاں کار ساراں سکت خاستند	۳۵۱۳
ہاں کیمت باد چہا نگیر را	۳۵۱۴
سپردش از ملک کین سردی	۳۵۱۵
میز آدیں آں شاہ را شد لقب	۳۵۱۶
سراں جملہ بوسیدہ پیش زمین	۳۵۱۷
دورویہ بستند پیش کمر	۳۵۱۸
چو یام کین سردی کیمت باد	۳۵۱۹
ہی ساند کاسے درال کنگاہ	۳۵۲۰
شب و روزہ زرم طرب سائے	۳۵۲۱

ہر شکرین لعل شیریں کلام	بہ بزمش رواں قیاں صبح و شام	۳۵۲۲
ہر سہر و قدو ہمچہ سیم تن	ہرہ عنبرین لعل و صندل بدن	۳۵۲۳
شب دروز بوئے شکارا فکنا	شبہ شیرگیر اندراں آہواں	۳۵۲۴

متفکر شدن سلطان معزال دین از استیلا و نومسلمان

کہ شد کند شاہ طاقت بزخ و بن	دوسہ نومسلمان ملک کہن	۳۵۲۵
بگشتند متوکی ملک سے	چوشہ راہدیند مشغول سے	۳۵۲۶
کہ بے علم شاہ روز و شب شہر بار	چناں گشت ضابطہ دران روزگار	۳۵۲۷
نہ مقدور کہ جسک شاہ بگذر	نہ بودست ممکن کہ آئے خورد	۳۵۲۸
چو آں جورجی مرد ز نہک سا رخا	چو کرتی چو آں ایکی نابکار	۳۵۲۹
وگر گشت یا بند آہر مستان	یکے بود خود شہر اسیر زناں	۳۵۳۰
کند چند آہر من خیر و کم	ہمی کرد تدبیر کہ ملک جسم	۳۵۳۱
کہ چون خیزد از باغ دل خا خا	دریں فکر بود سے پسیل و نہار	۳۵۳۲
چگونہ رسد بلبلاں افراغ	چہ ساں دفع کردند بواں ناباغ	۳۵۳۳

کشته شدن نومسلمانان کہ مستولی ملک

سلطان بودند با نیکخت نظام الدین امیرداد

کہ بود است ہم مجلس شہر بار	نظام الدین آں امیرداد دیار	۳۵۳۴
کہ از سے کہن شتر زہ پیر بود	یکے حرف سے از اہل تدبیر بود	۳۵۳۵

ہماں چند خدار کا فرزند	شہنیدم پھر یکس براں میرداد	۳۵۳۶
چہ آید ز دست تو در کار زار	بگفتند کاسے پیر مانده ز کار	۳۵۳۷
کہ گزگست در کھنگی کامیاب	ہماں پیر داد سے بدیشان جوا	۳۵۳۸
کہ بس شہزہ را بر کھنم بن خون	منم آمدیں بیشہ گزگ کھن	۳۵۳۹
تو انم بے چوں شک امر و را	اگر ایچ نماید ز من درد غما	۳۵۴۰
سیارم بدست بلاؤ گزند	بتد پیر ارم بہ قید کست	۳۵۴۱
گہ از گزہ بر فنی دراں روزگار	بدیں گونہ لائے دریں سہر چہار	۳۵۴۲
ز بوں گیر گشتند بر شاہ خویش	ہم آخرواں زمرہ کست گیش	۳۵۴۳
یکے حیلہ بر شاہ ارشاؤ کرد	ہماں میرداد کھن سالہ مرد	۳۵۴۴
جہاں باد بر نام تو پایدار	بگفتا کہ لے شاہ و والاتبار	۳۵۴۵
روان خسیاں پسند تو باد	سہر حاسداں در کست تو باد	۳۵۴۶
بتد پیر دارندا ختر پیاسے	تو دانی کہ شاہان فرخندہ رائے	۳۵۴۷
دور دیہ شدند ای شہر ویرناہ	اگر با تو قوسے دریں کھننگاہ	۳۵۴۸
کن آراستہ ہم ز برگ فراخ	بیارائی بز سے دریں سادہ کلخ	۳۵۴۹
کہ بر ظالماں عذر با شد روا	طلب کن ہماں قوم خدار را	۳۵۵۰
بفرمائے شاں ساغرے خوشگوار	بہر کینٹ بدہ خلعے زر بھگار	۳۵۵۱
دراں بزم با شہنید اندر کھیں	گو قوسے از مفردان گز میں	۳۵۵۲
صفت ہوش شاں باشد اندر کھست	دراں حال کاں تو ہم گزیدست	۳۵۵۳
یکایک ز کچ کھیں سر کشند	باہل کھیں گوئی خنجر کشند	۳۵۵۴
فرستند شاں را بہ ملک فنا	کشتند از تن ہر یکے سر جدا	۳۵۵۵
رہا نید گئے ز تشویش مار	یرا نند از گلشن ملک خار	۳۵۵۶
بشد ہر سر پند آں نیک خواہ	شہنیدم کہ شہ از پس چند گاہ	۳۵۵۷
کہ آموختش آں کھن سالہ مرد	بروز سے ہماں تعبیبہ ساز کرد	۳۵۵۸
ہمہ خار ہا از رو ملک خاست	بتا نید و اقبال شہر و وزیر است	۳۵۵۹

رسید خبر و فاسلطاغیا الدین بغراخان مقطع لکھنؤ

خبر یافت از نقل شاہ جہاں	چو آں خان بغرایلی کامراں	۳۵۶۰
بگریہ ہی گفت و احسرتا	قبا کرد پیراہن خویش را	۳۵۶۱
سرسن کنوں آسماں درر بود	یکے بازو از دست من رفته بود	۳۵۶۲
رسائید و ہرم پیلے الم	فلک داد بچم مراد ویر غم	۳۵۶۳
فراق پدر نیز آمد بہ پیشش	زور ویر اور دم بود پیشش	۳۵۶۴
کہ شد شیون شاہ برو و مزید	بما تم بدم بہر خان شہید	۳۵۶۵
جہا نر اور آور و در روز شب	بسے کرد ازیں گونہ شور و شنب	۳۵۶۶
بشتر می زو از جوہر ایام دست	کے ہفتہ در کینج ماتم نشست	۳۵۶۷
کلاہ کیاں برسہ خود نہاد	چو یکیند بگذشت آں خان براد	۳۵۶۸
یکے محفے ساخت از خاصن عام	طلب کرد خاصان خود را تمام	۳۵۶۹
بگفتا اگر رفت شاہ جہاں	رخ آور دبر رو سے کارا گہاں	۳۵۷۰
کہ شایستہ فرزندم از صلت شاہ	پس از شہ بہ فرقم بزید کلاہ	۳۵۷۱
با بنائے من کشد کار ملک	اگر من بنا ششم سزاوار ملک	۳۵۷۲
دگر حق ہمہ ساز ملکم بداد	یکے آنکہ ہستم کیانی نر ناد	۳۵۷۳
فروں مال دارم فراوان حکم	چو امر دز از جملہ اہل عجم	۳۵۷۴
بسستی گزارم بہ دست پسر	ز ہمت نباشد کہ ملک پیر	۳۵۷۵
یکے رقومہ بنیشت فرزند وار	دگر آنکہ آں کودک خام نکار	۳۵۷۶
گل دولت از باغیاں و اکھراست	اجازت دریں کار از ما بخواست	۳۵۷۷
سوئے شنگاہ پدر سر کہ شیم	کنوں گشت واجب کہ لشکر شیم	۳۵۷۸

ہاں بے ادب راہا لیم گوش	بر آریم از ملک دہلی خوش	۳۵۷۹
بر آرد ز بد خوشی خود شغب	وگر خود ہاں کو دک بے ادب	۳۵۸۰-۵۱۱۲
سپاریم دست و بستائیاں	بگیریم آن طفل را در زماں	۳۵۸۱

جلوس سلطان ناصر الدین بغراخان در لکھنؤ

دعا گفت اورا ملوک کبار	چو خاں گفت ازیں گوید نعلے جاہ	۳۵۸۲
درونت بر آموود از گنج راز	وزاں پس بگفتند کای سرفراز	۳۵۸۳
چو گوید کسے وصف دیر خوش آب	نگفتی یکے لفظ ہم تا صواب	۳۵۸۴
نچو پیش پر دند رسم شہاں	ہاں دم شنیدم کہ کارا کہاں	۳۵۸۵
بر آہنگ و آئین اصحاب بار	ستا دند پیشش سین و یسار	۳۵۸۶
کہ بد والد پور و فرماں روا	لقب ناصر الدین شداں شاہ را	۳۵۸۷
کہ بودند محرم بہ کشور کشای	بہ پیشش دو فیروز فرخندہ رای	۳۵۸۸
بکار جہاں ہر یکے ہوشیار	شب دروز بودند در کار و بار	۳۵۸۹
دل ہر یکے گنج تہ بہر بود	یکے خلیجی و دیگر از کوہ بود	۳۵۹۰

جنبیدن سلطان ناصر الدین از لکھنؤ

بجانب حضرت دہلی حرسہا اللہ تعالیٰ

از لکھنؤ آرد و بیرون سپاہ	ز اجلاس او چونکہ شد چند گاہ	۳۵۹۱
ادا کرد مہر و اہل شہر	سپہ را در اتقائی خود عرض کرد	۳۵۹۲
رخ آورد در جانب شہنشاہ	دگر دند انداز حوالی سپاہ	۳۵۹۳

ابا خاطر شاہ و خورم دے	بھی ہر اند ہر روز یک منزے	۳۵۹۲
بسمت او دم شد عزیمت پند	ازیں سو مستحویں آن شاہ ہند	۳۵۹۵
ز جنبیدین والد آگاہ گشت	بھی رفت چوں از او دم برگزشت	۳۵۹۶
زہر سوتے دلہا چو اورنگ ماند	میان دولت شکر سے فرسنگ ماند	۳۵۹۷
ماندہ دو فرسنگ یک کشتوے	ہماں آب سر و زہر شکرے	۳۵۹۸
بر آورده دلہیزے دختر کے	نہاں کردہ ہر سوتے شکر کے	۳۵۹۹
یزک رافرستاد ہر یکت پیش	دراں روز ماند بر جاتی خویش	۳۶۰۰
جہاں از رخ افگند کھلی نقاب	دگر دزک جنبش آفتاب	۳۶۰۱
دوشہ راند چالش کنان رو برد	دو شکر بجنبید از ہر دو سو	۳۶۰۲
گلے نوشگندہ دریں بوستان	یکے خسرو ملک ہندوستان	۳۶۰۳
ہمیشہ میل دہم کشور دہم سپاہ	یکے شاہ لکھنوی و پور شاہ	۳۶۰۴
کرچست بستہ بخون پسر	کردہ یکے قصد ملک پدر	۳۶۰۵
طلب کردہ تاج پدر باددراج	دگر کردہ قصد پدر بہر تاج	۳۶۰۶
بیک آہوے کردہ عوج شکار	دو شیر زیاں دریکے مرغزار	۳۶۰۷
برفتہ ہماں بیت خستہ رواں	دراں تھر بہ چرخ راہ زباں	۳۶۰۸
کباب آنکسے راست کورا ست زور	دو شیر گزستہ است و یک راں گور	۳۶۰۹
رواں بر سر رود بار آمدند	زہر سوئے کار زار آمدند	۳۶۱۰
دو خورشید خیمہ بصر از دند	دو جانب و دو تخت معالی از دند	۳۶۱۱
ستادند ارکان دولت تمام	بدادند ہر جانبے پار تمام	۳۶۱۲
بیفتاد از دور ناگہ نظر	پدر را دریاں داوری بر پسر	۳۶۱۳
شد از شوق فرزند مضطربش	رگ بہ جنبید اندر دلش	۳۶۱۴
نظر کرد جنبید خوشش ز سر	وزاں سو پسر نیز چوں بر پدر	۳۶۱۵

شدہ آب رہن میان دوحول	دل ہر دو کیجا مشدہ از ذروں	۳۶۱۹
کہ جان سپر بہ ز ملک جہاں	وزاں پس پدگفت باخود نہاں	۳۶۱۶
کہ گشتم بقصد شکر کینہ خواہ	مرا برودہ بودست شیطان زراہ	۳۶۱۸
کہ خود بشاکنم گوہر کمان خویش	بکارم چہ رونق و ہر دو کی پیش	۳۶۱۹
گر گشتم بدست آیدم تا گرفت	زینے کہ آن سرور عناکرنت	۳۶۲۰
کہ ادا ایم اس خاک بر تخت داشت	ہم آخیکے روز باید گزاشت	۳۶۲۱
ز گیتی چہ جز نام ناخوش بریم	دراں دم گزیں کو چکہ بگذریم	۳۶۲۲
پئے ملک فانی فلاں شہر ہار	بگویند کاندہ رنلاں روزگار	۳۶۲۳
بخون خود آلودہ شمشیر کیش	ابا پور خود شد خصومت گزیں	۳۶۲۴
زراہ مرقت بردوں کم روم	ہماں بہ گزیں کار تائب شوم	۳۶۲۵
مرا نبود آہر سے را ہر سہر	بلا حول با ششم کہ بارو دگر	۳۶۲۶
طلب کرداں شاہ والا تبار	وزاں پس یکے مردم ہوشیار	۳۶۲۶
بروراست بر خسرو را بستیں	بگفتیں کہ بر زور سے پر نشیں	۳۶۲۸
چو اقتاد مارا بر دیت نظر	بدو گوئی کائے نور چشم پر	۳۶۲۹
دراں یک نظر ملک بفر د ختم	نظار از جمالت بفر د ختم	۳۶۳۰
بہ زردم ہنوزاں گہرا ایگان	رخت گر چہ تعویض ملک جہاست	۳۶۳۱
پینہ بر پئے اہل ہمت بر ہم	بیانا ز خشم آدرسی بگذریم	۳۶۳۲
نشینیم یکجا چو کارا گہیاں	بہ خیزیم کسیر ز ملک جہاں	۳۶۳۳
بہ چشم آخند خاک و خار فلینم	ز رخ یک دگر را تکران کینم	۳۶۳۴
دوانشس ہر و ندر مادشا	فرستادہ چون عبرہ کرد آب را	۳۶۳۵
زباں در دعائے شہنشاہ کشاد	ہماں مرو بخرو زمین بوسہ داد	۳۶۳۶
بشہ گفت آنخو از شہر خود شہیند	وزاں پس ہماں مرو اختر سعید	۳۶۳۶
بگفتار اور چہ تہی می نمود	چوشہ راز گب مہر جنبیدہ بود	۳۶۳۸

بفرمود خلعت مرآئین شدہ را	سینیم چوں خسرو نیک بے	۳۶۳۹
فرستاد باد کی دوسرا ہل راز	سوئی شہ رداں گرد آنگاہ باز	۳۶۴۰
کہ تا نجات آں راز ناز دست بخت	بدیشاں نہانی یکے راز گفت	۳۶۴۱
رسیدند بر شاہ آزادگان	غرض چوں ازین سو فرستادگان	۳۶۴۲
بگرداقتاس از رخ شاہ نور	زمین را بسید ہر یک ز دور	۳۶۴۳
بشہ ہر یک آنگہ نشانے بگفت	جداگانہ ہر یک دفاتے بگفت	۳۶۴۴
شدہ پیش بر رسم کارا کہاں	ہماں رازداران شاہ جہاں	۳۶۴۵
کہ آں راز بر کس نشد آشکار	یکے راز گفتند بر شہریار	۳۶۴۶
چہ راز نہاں باشد اندر میاں	چہ داند کسے تا میان کیاں	۳۶۴۷
نشان نہانی بر سید از سپر	غرض چوں برآں شاہ فرخندہ فر	۳۶۴۸
کہ با داجہاں زیر حکمت مدام	ہماندم فرستاد بروے پیام	۳۶۴۹
بقالیشس خواہم بسالے ہزار	سنم داعی دولت شہریار	۳۶۵۰
ہمیں دم کس نم عمر آں ہاں	مرا گر بود رخصت مرزباں	۳۶۵۱
مطیعانہ گردم برو عذر خواہ	پناہندہ آیم بر ایوان شاہ	۳۶۵۲
بدست خود شش بر سر انہم	وزیں ہیں بفرمان شہ سنہم	۳۶۵۳ ۵۱۱۶
نیندیشم از ہیج سود و زیاں	بصد جہد بندم بکارش سیاں	۳۶۵۴
ز باری اقبال شد شاد کام	چو بر شاہ دہلی رسیداں پیام	۳۶۵۵
گر ایدر بخوانم نباشد ادب	بدل گفت کال شاہ والا نسب	۳۶۵۶
ادب بر سر آدمی افسر است	شہی دیگر درومی دیگر است	۳۶۵۷
بتقصیر ماضی شوم عذر خواہ	ہماں بہ کہ سن خود بر ایوان شاہ	۳۶۵۸
مراتب طلب کردوشی بخوات	بگفت این از گنت فیروز خاست	۳۶۵۹
خواند شش شہ بگرد بر روزگار	چو بر کشتی خسرواں شد سوار	۳۶۶۰

ہی راند تارح کشتی شتاب	۳۶۶۱
شده جرم کشتی زعموان شاہ	۳۶۶۲
یکے چتر لعلے در آب رواں	۳۶۶۳
چو کشتی خسرو کرانہ گرفت	۳۶۶۴
ہماں شاہ لکھنوی از تخت خا	۳۶۶۵
شہ دہلی از زورق آمد فرو	۳۶۶۶
شنیدم کہ ہم در لب جوئار	۳۶۶۷
وزاں پس سوختی گرفت کرد میل	۳۶۶۸
چو آں ہر دو شاہ خداوند بخت	۳۶۶۹
پیدا زوسے آں عجبہ سپر	۳۶۷۰
تو بر تخت بنشین بفر خندگی	۳۶۷۱
پس گرفت کاہ شاہ فرخندہ فر	۳۶۷۲
تو بر تخت بنشین و من بندہ دار	۳۶۷۳
وزاں پس پدرا آیت فتح خواند	۳۶۷۴
خود از پیش او پائی بس گشت باز	۳۶۷۵
کنارے گرفتند بار دیگر	۳۶۷۶
بر آوردہ بانگے نقیانی بار	۳۶۷۷
بیک بخت شستہ دو فر مانردا	۳۶۷۸
گذشتہ ہمہ حال خود مختصر	۳۶۷۹
پس آں ناصر الدین شہ نیک نام	۳۶۸۰
دوید آشپک زود سالار خواں	۳۶۸۱
چو شد بایدہ چرخ قبول گشت	۳۶۸۲
بر آمد سراپردہ بر گرد تخت	۳۶۸۳
چو باد کہ جولاں کند روئے آب	
چو از قرب خورشید در غرہ ماہ	
چو خورشید بنمودہ در آسماں	
دلہ زن رواں شادیا نہ گرفت	
رواں شد سوئی خسرو شقی راست	
سوئے یک دیگر راندہ ہر تا جو	
گرفتند آں ہر دو سر کشتی کنار	
زودہ سر بہ پا پوسن شاہ آں پیل	
خواماں رسیدند زو یک بخت	
گرفتند و بگفتش کہ اسے نامور	
مگر بندت من پیئے بندگی	
تو می بر سر تخت شائستہ تر	
مگر پیش تو بندم اسے شہ ہر بار	
گرفتش بیک دست و بر تخت شاند	
بگردش زمین بوسی آں سرفراز	
برادہ شستند بر تخت زر	
ستادہ گریزاں ہمین دیار	
قرآن گشتہ سعدین آفاق را	
شنیدند و گفتند باہم کہ	
بسالار خواں گفت کار و طعام	
کشیدند نعمت جہاں در جہاں	
دو پاسے از اں روز فرخ گذشت	
در دہر دو صفد ارفیروز بخت	

گرفتند خلوت دو کشور فروز	ششہندم دریاں بارگہ تاسہ روز	۳۶۸۴
شدہ حاضر ارکان دست تمام	ہذاوند روز دیگر بارہ عام	۳۶۸۵
بسے خدمتی داد مر کیتسا و	ہاں ناصر الدین فرخ نژاد	۳۶۸۶
طلب کرد اطلاق لفظیہ خویش	بسے پیل و پس مال آور پیش	۳۶۸۶
عجب کردہ زان حال سر لشکران	اطاعت نمود پیش چو فرماں بران	۳۶۸۸
کہ بد پور فرخندہ کیتسا و	پس آن کیو مرث کیانی نژاد	۳۶۸۹
دریاں بارہ عام آمد آن فرو نال	پیا پس جذبہ جاپوں خصال	۳۶۹۰
کہ شد پیل تازمی مراد و خطاب	یکے پیل بد بر شہر کانیاب	۳۶۹۱
نذاواست کس تیج عہد و نشان	چنان پیل در ملک ہندوستان	۳۶۹۲
بہ بخشید آن خسرو و کور شہنش	ہاں پیل مر کپور مرث گزیں	۳۶۹۳
و داسے بکر دند مر یک دگر	پس آن ہر دو ہندو ارمیوں کیر	۳۶۹۴
یکے از خلیج دوم از کورہ بود	ششہندم بران شد دو غیر در بود	۳۶۹۵
کہ و ایم کتہ خدمت کیتسا و	خلیج را بغیر سو و آن شاہ راد	۳۶۹۶
بہر کار بہر و صواب و خطا	شب و روز پیشش بود پیشوا	۳۶۹۷
کہ شد بے شمار از دو جہان ہوا	چنان یک گزاد شاہ حق صفا	۳۶۹۸
دل و دستاں گشتہ از عیش و نشاط	و م حاسداں گشتہ زہرہ شنگان	۳۶۹۹
چو در عین باران و دشاخ جہاں	کنارے گرفتند گریہ کنان	۳۷۰۰
کنارے گرفتند شاہ در بہار	اگر خلق گیر د زور یا کنار	۳۷۰۱
دریاں بحر نم گشت کشتی نشین	و زان پس ہماں کیتسا و گزیں	۳۷۰۲
گرفتہ کنارے از ان جو سبار	بعد گریہ آن شاہ و والا تبار	۳۷۰۳
ششہندم کہ بعد و داسے پسر	ہاں ناصر الدین فرخندہ فر	۳۷۰۴
بیک فرخ بنشت گریہ کنان	ہو آور وہ بس ناہا سے نہاں	۳۷۰۵

سید ندو ملک و بالائے خویش	پس از چند گہ ہر دو آن سادہ کیش	۳۶۰۶
پدر راند در کشور خود سیاہ	پس کوس زور اندر تخت گاہ	۳۶۰۷
تھنا ہر دور کار بالاکرنت	باقطار خود ہر یکے جا گرفت	۳۶۰۸
نہو ندے شاہ دوسے مدام	ہی راند ہر یکے ملاں دور کام	۳۶۰۹
بجائے دگر مجلس راستند	ہم آخرا زین بزم گناستند	۳۶۱۰
کہ آخر شد است مجلس روزگار	بیاسا قیادور ما ہوشش دار	۳۶۱۱
بگرداں قرآن سر و آفتاب	فرو زایں دل ماز روشن شراب	۳۶۱۲

کشہ شدن کجی سر و سپر خان شہید و پیمان شدن سلطان معز الدین

حدیثے دل آویز و خاطر پسند	مشنیدم ز افسانہ گویان ہند	۳۶۱۳
کہ بدو ادہ عہدش جہانرا کلید	کہ کجی سر و آن پور خان شہید	۳۶۱۴
بہاموں اندیشہ پاسے زوند	سراں چوں دگر گونہ پاسے زوند	۳۶۱۵
باقطار عکس آتش داود جاسے	دزاں پس ہماں زمرہ یکتہ سلسے	۳۶۱۶
کہ بود ست اقطار خان شہید	چو کجی سر و دل بہ ملتان رسید	۳۶۱۷
ہی بود انجاسکونت پذیر	ہے چند آن پور خان کبیر	۳۶۱۸
بسے باطنش آرزوحت نگار	بنظاہر عمارت بکروسے دیار	۳۶۱۹
تھا شاہش کشہ نھوائے فکر	دیش عرق بودے بدریائی فکر	۳۶۲۰
کہ دیدی چہ کروند با ما سراں	بگفتے شب دور با خود نہاں	۳۶۲۱
رہو ندو دادند مر کیقتباد	کلاسے کہ خود شہ بہ فرم نہاد	۳۶۲۲
ببستی دین کارن در ہم	گراہد و نگہ دل بتر بونی ہسم	۳۶۲۳

زبون جہانم بکواند جہاں	وردوم نیاید ز کار آگہاں	۳۶۲۴
چو بودست خود رائے دنا پختہ مرد	دریں کار بسیار اندیشہ کرد	۳۶۲۵
ز لگتاں پروں آمد آن شیر مست	یکے روز برابر کے برشت	۳۶۲۶
وز آنکھابہ نوز میں خرامید لغت	شکار افگناں چند فرسنگ رفت	۳۶۲۶E11A
پیر دوو گر جسدہ شکر گذشت	کسدا کہ در باب اولطف داشت	۳۶۲۸
بہ نلک منسل رفت آن غلام	پس از چند گہ با گر ہے سوار	۳۶۲۹
کنداہن دل را اسیر سگیاں	بداں تاپئے ملک ہندوستان	۳۶۳۰
دراں کارشں قبائل بدی نداو	چو بد نیت اصل او بد فساد	۳۶۳۱
گر بود دیگر مہے بہ پیشش	مغل را در اں وقت با اہل خویش	۳۶۳۲
دوسہ مرد در اہمال انداختند	بکارشں ذال رو نہر داختند	۳۶۳۳
بدست آنچہ بودکش ہمہ صفت کرد	ہم آخو خوشد مغلس آن غلام مرد	۳۶۳۴
رہا کرد ہم اختر وہم دمسئل	بتہ بیوخت از میان مغل	۳۶۳۵
ز نلک مغل شد مراحل پسند	پیشاں شدہ باز در سمت ہند	۳۶۳۶
شہ این قصتہ راز ہر کس شنید	شنیدم چو اندر تند ولی رسید	۳۶۳۷
کہ بادشش رسانید بچہ پدر	دیش گشت خورم ازین خوش خبر	۳۶۳۸
فرستد گر وہے مرال پیش او	ہمی خواست آن خسرو نام جو	۳۶۳۹
بشہر شش در آرد کار آگہاں	بداں تا بر آئین در رسم شہاں	۳۶۴۰
چو شنید از ہر کس این سخن	نظام الدین آن میرداد کہن	۳۶۴۱
وگر بٹائے زد این کہن سال مرد	بشہ آمد و این سخن محو کرد	۳۶۴۲
یکے قصتہ بشہ نوز گرگان پیر	بگفتا کہ سے شاہ صافی ضمیر	۳۶۴۳
کہ در کاہنکے تلکخہ پدر	برادر پیاور دریں بوم و دیہ	۳۶۴۴
مغل را پذیرفت بانج و خراج	خصوصاں برادر کہ از بہر تاج	۳۶۴۵
نہاں در تو مردی کار باست	چہ دانی دریں رہے خار باست	۳۶۴۶

کہ فغش ہا سجا کند ناگہاں	سرے راسبکتر بروکن رواں	۳۶۴۶
اگر فغشہ زاید پہ اسخام کار	دگوئے تودانی دریں کار و بار	۳۶۴۸
سختہاے پیرانہ آساں مگیر	اگر قایلی و نصیحت پذیر	۳۶۴۹
کہ شہ را غلط شد دریاں و آستان	ششیدم ہم از مزہ پاستاں	۳۶۵۰
کہ از رایش این فغشہ بیروں فتاد	چو شگشت را ہی ہاں میروداد	۳۶۵۱
کہ ہم در مکتوبی بنفران شاہ	فرستاد قومے براں بیگناہ	۳۶۵۲
ششیدم چو ششید فرماں روا	بریدند سر مردنا پختہ را	۳۶۵۳
فسوس سے ہی بر در اندازہ پیش	پیشیاں شد از گشتن خون خویش	۳۶۵۴
کہ این فغشہ زان پیر سکار زاد	دش بدگماں گشت بر میروداد	۳۶۵۵

زہر تعبیرہ کردن نظام الدین امیر واد بر اسلطان

مسخر الدین و در یافتن سلطان در شراب

چو شد آگہ از بدگمانی شاہ	ششیدم ہاں میروداد تباہ	۳۶۵۶
ز غصہ سیاست کند ناگہاں	بہ تر سید گشت خسرو بدگماں	۳۶۵۷
بکن چاشت کن زیریکی ذرین	دش گفٹ تا شام ساز و جولیت	۳۶۵۸
شرابے عجیب ساخت آن تا نکار	دزاں پس پئے خسرو ہوشیار	۳۶۵۹
سرخش بہ عطر اندر لاجندگاہ	مروق سے ساخت از بہر شاہ	۳۶۶۰
اباز ہر قاتل بر آئینخش	بقراہ آنگہ زخسرم رختش	۳۶۶۱
برایوان شاہ جہاں سر نہاد	یکے روز ہم اول با مراد	۳۶۶۲
چو بد محرم ہزم شاہ محبم	نہاں برو با خویش قراہ ہم	۳۶۶۳ F119

شہنشاہ راست درویشینہ یافت	یکایک بہ خلوت گزشتہ شتافت	۳۶۴۱۹
ترا باد تا صبح محشر صبح	بگفتا کہ شا از حساب فتوح	۳۶۴۵
عدویت مسلسل دریں کہنہ دیر	بہر بادادوں صاحب بہ خیر	۳۶۴۲
کہ بدخواہ بہ ساد سرور خمار	تومی نوش خوش سانو خوش گوار	۳۶۴۶
دعائیش دران صبح شد مستجاب	شنیدم کہ بر خسر دکامیاب	۳۶۴۸
بگفتا کہ این بادہ سال خورد	غرض چون شہش دید تعظیم کرد	۳۶۴۹
صبحی بخورد حساب حساب	رخت کرد خورد حساب حساب	۳۶۶۰
بگفتا کہ سر خسر دان ظریف	چو شہ را بریں گوہ دید آن حریف	۳۶۶۱
کراں چندے صبح دم خوردہ ام	یکے شربتے سچہ آورده ام	۳۶۶۲
دردن آرم آن بادہ خوش گوار	مرا اگر اجازت دید شہسریار	۳۶۶۳
بسیار آنچه داری بقرا بہ در	شہش گفت ہاست وقت سحر	۳۶۶۴
دواں رفت آورد قرا بہ را	چو رخصت بدوداد فرماں روا	۳۶۶۵
بہ خسر و یکے جام پر کرد داد	پس آنکہ شہشیشہ را بر کشاد	۳۶۶۶
بر رسم حریفان بدوداد باز	ستد جام از دست او سرفراز	۳۶۶۷
ازاں دو گتہ تکامی گزیر میزدید	ہماں دشمن شا و اختر سعید	۳۶۶۸
دعائے بگفت وز میں بوسہ داد	ستد سانواز دست آن شا و داد	۳۶۶۹
نہ نفعی نہ شلتے سراسر کشید	بر آوردہ سر بادہ را در کشید	۳۶۷۰
پیاورد پیش شہش نیک نام	دگر بارہ پر کرد از بادہ حساب	۳۶۷۱
بدوداد آن سانو جاب شکار	دگر بارہ ہم خسر و ہوشیار	۳۶۷۲
دگر کرد پودست خسر و بداد	بخورد آن قدر ہم ہماں میرداد	۳۶۷۳
چنین است اے مرد فرخندہ پے	شہش گفت رسم حریفان سے	۳۶۷۴
بہ عشرت پیایے سر سانو دہند	کہ آیندگان را چو سے درد ہند	۳۶۷۵

۳۸۲۶	زمضمونِ فرماں چو آگے شدند	رواں راغنی نصبت شد شدند
۳۸۲۷	نہاوند گردن بہ فرمانِ شاہ	کہ پہوند شدہ را بجاں نیک خواہ
۳۸۲۸	وزاں پس شنیدم فرستادگان	نہاوند بستہ می بر آزادگان
۳۸۲۹	ہماں بچندہ بایستہ ہائے گراں	بگردند در حضرت شدہ رواں
۳۸۳۰	چو در کشتی ایں ہر دو مرد گزین	رسیدند بایستہ مرگب نشین
۳۸۳۱	مگر می گذشتند بازار در	شنیدند یک مژدہ بدخطر
۳۸۳۲	ہماں مرد صاحب دل و نامدار	کہ صوفی ازاں کشتی خواندش دیار
۳۸۳۳	نہشتہ بازار چون اہل حال	ہمی کرد باغوشستن قیل و قال
۳۸۳۴	چو فیروز را دید بایستہ سخت	بگفتازہ ہے مرد فیروز بخت
۳۸۳۵	کہ خاصش پیے ملک چند ہاں	برو بخت بایستہ ہائے گراں
۳۸۳۶	چو فیروز ایں قال فرخ شتود	میان دل و جاں گرہ بست زود
۳۸۳۷	وزاں پس ازاں بجایکہ برگزشت	بہ حضرت دوم روز و مسازگشت
۳۸۳۸	چو بردند شاہ پیش شاہ و جہاں	برایشاں دل شاہ شد مہرباں
۳۸۳۹	براں قوم نقریں بے کرد شاہ	کہ گشتند در خون ایشان گواہ
۳۸۴۰	پس آنگہ بگفتا شہر پوشتند	کہ آں ہر دویل را بجزند بستند
۳۸۴۱	ہماں لفظہ فیروز آزادہ را	برا فواج خود کردہ سرہاں روا
۳۸۴۲	ہماں مرداں شاہ مالک رقاب	عما و مالک بگردش خطاب

خصوصیت افتادون فیروز علی را بابا امیر جمہن

وایستہ مرگب نشین

۳۸۴۳ شنیدم ہماں مرد علی نژاد کہ شدہ را پدرد و عاش بداد

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیر ملاحظہ ہو۔

عماد مالک بکروہ خطاب	یوسفش ہاں خسرو کامیاب	۳۸۴۴
گردی سراں گشتہ خدمت گرامی	ہمد اقر بایش برال بچتہ نعلے	۳۸۴۵
تہ حکم او جملہ شکر کشاں	ہمی بود بر چارہ سکر کشاں	۳۸۴۶
کہ بے رائے او کم شدی بیج کار	چناں بود ضابطہ دریاں روزگار	۳۸۴۷
دو ترک گزین ز سران سپاہ	ہم آخر شنیدم ز خاصان شاہ	۳۸۴۸
کہ بد میر حاجب شہنشاہ را	کے ایتم بکہن آل در کشا	۳۸۴۹
کہ بود است در جنگ کہنہ کراز	دگر ایتم سرخہ آل سرفراز	۳۸۵۰
پہ صحرائے اقبال پاسے زوند	نہاں ہر دو با خویش برائے زوند	۳۸۵۱
یکے تذکرہ طرفہ پر و خستہ	سبجے ہر دو کس غلوئے ساختہ	۳۸۵۲
بنشتند بر عزم ساز فساد	سپر تذکرہ نام فیروز راہ	۳۸۵۳
بنشتند از زمرہ نامور	پس از نام او چند نام دگر	۳۸۵۴
کہ در اصل بود است خلیجی نژاد	ہماں احمد خلیجی سرفراز راہ	۳۸۵۵
ہمہ خلیجیاں را نکو خواہ بود	مگر حاجب خاصہ شاہ بود	۳۸۵۶
بنا گاہ بردست احمد فتاد	شنیدم ہماں کاغذ پر فساد	۳۸۵۷
پس آنکہ نہانی بدستش سپرد	رداں تذکرہ پیش فیروز برد	۳۸۵۸
یکے بوئی خون در دماغش رسید	سر تذکرہ چونکہ فیروز دید	۳۸۵۹
چو یک ہفتہ زین حکایت گذشت	دلش اندراں کار مشیار گشت	۳۸۶۰
بر آورد فیروز بدست برداں	بہ بہو کل بہاری یکے ساتیاں	۳۸۶۱
نہانی یکے تعبیر ساز کرد	سپر را از سر عرشے آغاز کرد	۳۸۶۲

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیرہ ملاحظہ ہو۔

فرستادہ کو آمد از شہر مبارک	یکے روز بود مست و دران کی زوبلد	۳۸۶۳
رسانیدہ فرمان فرماں روا	پہ حضرت طلب کرد قیر و زرا	۳۸۶۴
کہ ہر یک بخونیزا و ساز کرد	شنیدم جہاں مرد خدار مرد	۳۸۶۵
فرستادہ اس زمرہ تابکار	بسویش یکے راز حجاب بار	۳۸۶۶
بریزند خوشش دریں بارگاہ	بداں تا چو آید بر ایوان شاہ	۳۸۶۷
بر فتن زمانے تا مل نمود	چو قیر و زازیں خدار آگاہ بود	۳۸۶۸
رسانیدہ فرمان شاہ جہاں	دگر حاجے بروے آمد وواں	۳۸۶۹
رواں شور با کن ہمہ کار و بار	گفتا بھی خواندست شہر بار	۳۸۷۰
نکرد التفاتے دریاں قیل و قال	دگر بار ہم آں میں شرزہ مال	۳۸۷۱
کہ بودند بر قصد او کردہ ساز	جہاں ہر دو ترکان گردن فراز	۳۸۷۲
خود آں لہ تم کجہن آمد برو	چو دیدندی ناید آں نامجو	۳۸۷۳
نمی خواندست شاہ عالم مشتاب	گفتا کہ اسے سرور کامیاب	۳۸۷۴
پاسے خود آمد پیدایم بلبل	چو قیر و زدید آں برینق ریا	۳۸۷۵
وسے در حکایت و راندانش	بتعظیم دست و پیر بنواختش	۳۸۷۶
کہ داماد فرزند نسیروز بود	وزاں پس علی را اشارت نمود	۳۸۷۷
علی زویکے خجڑے بے دریغ	بداں تا سرکش را ببردہ تیغ	۳۸۷۸
خروشے بر آمد وراں انجمن	سر اسیر حوں جدا شدن تن	۳۸۷۹
ہمورا قضا اندراں سے فلند	بے ہر کہ چاہے پئے کس کبند	۳۸۸۰

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

ملک دان فیروز علی بہ شمس الدین کیو مر پسر سلطان مغز الدین
کیقباد حیات پد خود نیک فرزند بنیاد شاستی بلوس کردن

بود الحق اسے مرد بخوردوں	ز تبدیل و تحول کارو جہاں	۳۸۸۱
کہ در کار پایش جہاں ہم فرودست	جہاں چسیت این جملہ تقدیر اوست	۳۸۸۲
چو شد آیتم کہین آسناج ہلاک	شندیم ز افسانہ سبحان پاک	۳۸۸۳
نوسے قصر شہ شہ عزت گرامی	ہماں لحظہ فیروز فرخندہ رائے	۳۸۸۴
برویار شد ہر گجا بود مرد	بہ قصر آمد و محضے ساز کرد	۳۸۸۵
کہ اسے سرکشان دیار و دمن	پس آنکہ بگفت اندران بچمن	۳۸۸۶
کہ شد بستہ بر دسے طریق دوا	چو شد گشت در زحمے بستلا	۳۸۸۷
ہمہ ہوش او شد بخت بدل	و ما غش از آشفگی شد خلل	۳۸۸۸
کسادے در آید سب از ارملک	گذاریم اگر ہم بدو کار ملک	۳۸۸۹
ہماں پورا اورا شہنشاہ کینم	ہماں بی کے اسکے نوز نیم	۳۸۹۰
مقرب کینم از پے کار و بار	پیشش یکے تابے ہوشیار	۳۸۹۱
وزاں پس ہمہ مرد فرخ نژاد	بککش ہمہ انجمن سر نہاد	۳۸۹۲
ہما ندیم نہاد شش بسرتان جم	طلب کرد شہزادہ راز حرم	۳۸۹۳
کہ بود ست طفلے کیانی نسب	مراں شاہ را شمس وین شد لقب	۳۸۹۴
شدہ نائب اں شہ کامیاب	بہ فیروز شد شاستی خاں خطاب	۳۸۹۵
بہر جا کہ خسلجی برود برگزشت	جہاں فرشی اقبال ترکان نوشت	۳۸۹۶
کہ با پیچ قوسے نسا زد مدام	چنین است بے دولت تیز گام	۳۸۹۷

گفتہ شدن سلطان معزالدين كيقباد

از دست پسران تركي گوید

سہ روزش کے آیت مانے نداد	ز شاہی چو معزول شد کیقباد	۳۸۹۸
دش گشتہ از ملک عالم بری	ہمی بود در قصر کسب کوہری	۳۸۹۹
کہ در عہد خود خسروش گشتہ بود	مگر بود ترکے ز جنس حسود	۳۹۰۰
چو شد گشتہ آن ترک از اتہام	بہ ترکی زبان ترکیش بود نام	۳۹۰۱
بکار و غم سہری کے نامور	بگیتی بہا کرد چند سے پسر	۳۹۰۲
ز نولت شدت بلوک و سپاہ	چو دیدند ابا و ترکے کہ شاہ	۳۹۰۳
کمر بستہ ہر یک بہ کین پدہ	شنیدم کراں قوم پر خاشاک	۳۹۰۴
بخون پدہ کیسہ خواہ آمدند	بنا گاہ در قصر شاہ آمدند	۳۹۰۵
بہ پیچیدہ آن قوم وحشت گرا	بیک جانخانہ تن شاہ را	۳۹۰۶
فلک طرفہ بازی بہ خسرو نمود	بگردن شش انگہ لگد مال نمود	۳۹۰۷
نمایند دریں دیر شش در فزول	چنین بازی این گنبد نیلگون	۳۹۰۸
سرازا کنند عاجزہ تا کسپاں	کشاند شہاں را بدست خساں	۳۹۰۹
تن سر کشاں در مغاک افگند	سیر تا جدراں بخاک افگند	۳۹۱۰
تہ بستند دل اہل ملک ولا	ازیں رودریں عالم بے وفا	۳۹۱۱
کشیدند با صدر فنا و خوشی	سرا از تلج شاہی و گردن کشی	۳۹۱۲
تہ بیچے زد دوران افلاک شاں	نہ امیدے از عالم خاک شاں	۳۹۱۳
دل از ہر دو عالم بہ پڑا خستہ	نہانی بلبل مجلیے کا خستہ	۳۹۱۴

منفختی و ساقی و جنگ و رباب	حرفیت و نیکم و شراب و کباب	۳۹۱۵ F.۱۲۳
مہتا و رال مجلس بے شغف	ہم از عالم غیب ہر روز و شب	۳۹۱۶
کہ تا تک رفق باشند از جان من	بیسر ہمدہ عمر سے و میں یک سخن	۳۹۱۷
کہ مہتی طیب مر یضمان شوق	بیاساقیا بادہ درودہ بذوق	۳۹۱۸
دگر خاک گردیم پر خاک ریز	بریں قالب خستہ تر پاک ریز	۳۹۱۹

محرز بودن اتمر خضر با کیومر دور کو شک کیلو کہری آوردن

محمود پسر شاشی خاں کیومر را و گشتہ شدن اتمر سر خضر

ہاں شاستی خان فیروز تخت	چو شہ بردار عالم خاک رخت	۳۹۲۰
ہمیرا ندنگے درال روزگار	کے طفل را کردہ ناموس کار	۳۹۲۱
وزیں ماجرا چوں برآمد سہ ماہ	چو عکس آہ بلاد سپاہ	۳۹۲۲
کہ بودے ز فیروز در احترام	ہاں اتمر سر خضر گردن فرات	۳۹۲۳
بفرمان او گشتہ شہر و دیار	چو فیروز را دید اقبال پار	۳۹۲۴
ہاں خضر و طفل را کردہ پیش	ششیدم شب روز ما فوج خویش	۳۹۲۵
ہمی بود در دعوی سے سروری	وطن کردہ در کو شک کیلو کہری	۳۹۲۶
کہ فیروز را بوسے آن یک پسر	کے روز محمود فیروز فر	۳۹۲۷
کیلو کہری رفت رسم شکار	زہو کل بہار سبک شد سوار	۳۹۲۸
شکار سے عجب کردا زان میدان	در آمد لیک ایک بشکوئے شاہ	۳۹۲۹
کہ بد نور سے از دودہ کیقتباد	گر کیومر ش کیسانی نژاد	۳۹۳۰

چو محمود آمد خسرواں بکاخ	ہمی کرد بازی پو طفلان بکاخ	۳۹۳۱
ہماں طفل رانا کہاں در بر بود	سبک دستی طرفہ آسجا نمود	۳۹۳۲
ذرا سجا سوئے ماسن خود براند	پس آنکہ پیش جنابش نشاند	۳۹۳۳
شنیدم چو اورار سیدان خبر	مگر ایتیم سر خمی شست سر	۳۹۳۴
بیک اسپ بر شست و نبال کرد	در آٹاخ سر شستن آن شیر مرد	۳۹۳۵
خروشان بہو گل ہماری شناخت	پہر در راہ محمود را در نیافت	۳۹۳۶
سراپردہ شستستی خلیں بدید	شنیدم چو در خمیاور رسید	۳۹۳۷
یکے گلہ بے دست آرد چو شیر	نئی خواست آن سر داز دلیر	۳۹۳۸
رواں بگذرد چو باد از درے	سوارا نہد در سراچہ سکر	۳۹۳۹
طفیل کے طفل گسب دجاں	رباید ہماں طفل رانا کہاں	۳۹۴۰
بزد جا بک و بردور تیغ دست	شنیدم باں نیت آن شیر دست	۳۹۴۱
پہ چہ پدید پانچو پیش طناب	چو نزدیک و یلینز آمد شتاب	۳۹۴۲
تن ہر دو گشتہ سرا سب رنگار	فتادند بر خاک اسپ و سوار	۳۹۴۳ F. ۱۲۴
در دن دروں خاست شور و نغیر	بر آمد زہر جالینے گنیر گیر	۳۹۴۴
ہر پیر سراچہ گر گشتہ بود	یکے خوابگا ہی ز جنس ہنود	۳۹۴۵
دو پیر و سرش را بہ خنیر پید	چو بدخواہ در خاک افتادہ دید	۳۹۴۶
دعا گفت خانزاد بہماد پیشش	ہماں دم کشش بر وہ بر خان خویش	۳۹۴۷
چو از یار می بخت بہر پیر دید	سرا تیمر خان اختہ رسید	۳۹۴۸
کہ بے خار شد بوستان مراد	بہ خندید ہموں گل با مراد	۳۹۴۹
کہ بود دست نوش بستہ باشکوه	شدہ آن روزاں کوہ فیر دز کوہ	۳۹۵۰

جلوس سلطان جلال الدین فیروز شاہ غوری اندر یہاں

شہزاد خندہ صبح دارا لغزراغ	دگر روز چوں ہر کجا باغ و راغ	۳۹۵۱۰
یکے جشن گلہ بیاراستند	نقیبان اقبال برقا ستند	۳۹۵۲
زوند از پئے خسرو دین پناہ	یکے تخت زریں وراں چشنگاہ	۳۹۵۳
خراماں بر آمد وراں تخت زرد	ہماں شہنشاہی خان فیروز فر	۳۹۵۴
فلک بے دیکر افکست بن	دگر سکر زو جہاں کہن	۳۹۵۵
کہ عالی حسب بود والا نسب	جلال الدین آں شاہ و ماہ لقب	۳۹۵۶
ہوا خواہ او گشتہ سطلہ جہاں	پیشش کمر بستہ کار آگہاں	۳۹۵۷
یسار و یمنش چہاں نستاد	سپہروز میں سر بہ عکس نہاد	۳۹۵۸
رساند شاں دہر برگ و نوا	ہمہ ظلیاں گشتہ فرماں روا	۳۹۵۹
شدہ ملکشاں ملک ہندوستان	دراں دور با کامہ دوستان	۳۹۶۰
ہی راند ملکے درال تخت گاہ	زیر دژی تخت فیروز شاہ	۳۹۶۱

رسیدن مغل در برآرم و عزیمت ملک خاشخاشی بقصد ایشان قائم شدن جنگ با گشتن مغل از اسجا

شدہ حاضر ارکان دولت تمام	یکے روز شہ بود در بار عام	۳۹۶۲
ہی داد مرداد خواہندہ داد	ہی کرد ترتیب ملک و بلاد	۳۹۶۳
سران چشم مقطعان و یار	چپ و راست خود دید مردان کار	۳۹۶۴
خیالے دگر شش بخاطر گذشت	گمر شہ ازاں حال مغرور گشت	۳۹۶۵
یکے اندھے آمد شش آشکار	ہماں لحظہ از غیرت روزگار	۳۹۶۶
پہ پیش شہ آمد فغان بر کشید	الانے واقعاتے لہتاں رسید	۳۹۶۷
فراواں رسید از دیار مغل	گفتا کہ شاہ سپاہ مغل	۳۹۶۸
خرابی در آمد وریں بوستان	بے نہت اقصائے ہندوں	۳۹۶۹
بر آرم گروے ازین بوم دہر	ز انداگر شاہ و شاں زود تر	۳۹۷۰

فرود آمدش بوجو کمر از دماغ	چو بشنید شایں خبر از آلا ریخ	۳۹۷۱
بزد چند گامے پہ مگر نئے فکر	زمانے فرود شد بد ریاسے فکر	۳۹۷۲
بد گفت کا سے صفدر بسلا کوش	طلب کرد خاشک ملک را پہ پیش	۳۹۷۳
دش کے زانڈیشہ مضطر بود	کسے راکہ جوں تو پرا در بود	۳۹۷۴
کہ یابغ دلم ماند در خار خسار	مراد او اندیشہ روزگار	۳۹۷۵
ہمی تازد اکنوں در افتنا می ہند	سیاہ مغل عبرہ کرد آپ ہند	۳۹۷۶
چو مرداں یکے تعبیر ساز کن	کنوں وقت نشت ای کرانہ کن	۳۹۷۷
ابا خود فراداں بسبب راجن	بس شکر می خمیہ پیروں بزن	۳۹۷۸
براں شیر بیگانہ زین مرغزار	بر آور ز افواج کا نسر و مار	۳۹۷۹
بگفتن در آمد ابا مرزبان	خمش چوں شنید از شہ این داستان	۳۹۸۰
جہاں باد در ضبط تو پھر بسر	بگفتا کہ اسے خسرو نامور	۳۹۸۱
تو بادی بہ ملک جہاں شہر یار	اسا سب جہاں تا بود پا پدار	۳۹۸۲
بکار سے کہ گوید بچہ بندم سیاں	منم بندو خاص شاہ جہاں	۳۹۸۳
پذیرندہ حکم فرماں شوم	گرم کشتہ بگوید در آتش روم	۳۹۸۴
نشوم آب اگر ز آسماں خوانیم	شوم باد اگر در ہوا را نسیم	۳۹۸۵
پدر یا فرستد پے روزگار	نہنگے شوم گر مرا شہر یار	۳۹۸۶
تا ہم سسر از حکم فرماں روا	مرا تا بچند رگے از بقتا	۳۹۸۷
شگفت از طرب خسرو نام جوی	چو خاشک ملک کرد این گفت و گوی	۳۹۸۸
طلب کرد جملہ سسر ان سیاہ	وزاں پس جاندم شہ دین سیاہ	۳۹۸۹
بسیم شہاں برگ ہر یک بسا	زداہ کرم ہر یکے را نواخت	۳۹۹۰

۳۹۹۱	تسلیم خامش ملک کرو شاں	۳۹۹۱	یہ فرمان اس سرور اور دشاں
۳۹۹۲	دگر روز کز گردش روزگار	۳۹۹۲	سیاہ شب افتاد اندر فرار
۳۹۹۳	خود شے برآمد ز کوسس دول	۳۹۹۳	خمش راند لشکر بقصد مغل
۳۹۹۴	ہمی راند چون چند منزل برید	۳۹۹۴	بیر رام افواج کافر شنید
۳۹۹۵	سپہ راہاں سو کشید آں کراز	۳۹۹۵	کہ فوج مغل بود در ترک دماز
۳۹۹۶	چون زد یک بر رام آمد سپاہ	۳۹۹۶	عیان شدید کہا سئے کافر بہاہ
۳۹۹۷	گرد ہے ز گردان ہندوستان	۳۹۹۷	یہ فرمان خامش ملک یزداں
۳۹۹۸	شکستند افواج بیگانہ را	۳۹۹۸	سوار مغل شد ہر بیت گرا
۳۹۹۹	بسے زند و کافر در آں دار دیگر	۳۹۹۹	بدست صفت ہند آمد اسیر
۴۰۰۰	ازیشاں یکے را سوئی شاہ شاں	۴۰۰۰	رواں کرد صفدار ہند وستان
۴۰۰۱	بدو گفت آں سرکش نامجوی	۴۰۰۱	کہ از من سپہدار خود را بگوی
۴۰۰۲	مگر غول عفت بیروت ذراہ	۴۰۰۲	کہ ایدر کشیدی یکایک سپاہ
۴۰۰۳	وگرنے جو خایان خاقل جو ا	۴۰۰۳	بیاسے خود افتادی اندر ملا
۴۰۰۴	نکردی یکے فکر اندر نہاں	۴۰۰۴	ز غوغائے افواج ہندوستان
۴۰۰۵	بریں سوزدی غمہ از آب ستند	۴۰۰۵	فگندی شنب در کوآخی سند
۴۰۰۶	ز بونی چه دیدی دریں بوم دبر	۴۰۰۶	کہ یکسر نہادی دریں ملک سر
۴۰۰۷	مگر نام گردان این مرخصزار	۴۰۰۷	نیفتاد در گوشت شائے نامدار
۴۰۰۸	کنوں جاں کم از دست مرداں بری	۴۰۰۸	مگر سرور آری بہ فرماں بری
۴۰۰۹	مغل چون ز صفدار ہندوستان	۴۰۰۹	سراسر نیوشید این داستان
۴۰۱۰	سوئے لشکر خود ہو بہت گزید	۴۰۱۰	ہماں روز در لشکر خود رسید
۴۰۱۱	گفت این حکایت پھقداں جوش	۴۰۱۱	کہ بشنید از صفدر بسادہ کیش
۴۰۱۲	مگر بود عبد اللہ آں روزگار	۴۰۱۲	بسر لشکر ی بافراواں سوار

تو گولی کہ باد سے بہ آتش رسید	پیامش چو زان گونہا نوش شنید	۲۰۱۳
ہم آخرو سے خشم خود را شکست	سرایمہ شد زان پیام درست	۲۰۱۴
وزاں پس ز رخ آدر و ہر انجمن	طلب کرد جملہ سسران تمن	۲۰۱۵ F. ۱۲۶
بتا راج این بوستان آمدیم	بگفتا یہ ہندوستان آمدیم	۲۰۱۶
کہ اند کشور خود منت اوریم دور	چناں در سراسر آباد غرور	۲۰۱۷
چہ فردا کند ہر دو لشکر قرآن	کنوں ایدر آمد سپاہ گران	۲۰۱۸
عناں در فراہ ہزیمت دہیم	دراں حال اگر سر ہستی نہیم	۲۰۱۹
بہر قلب گاست بگر ندر راہ	در آئند مردان ہندی سپاہ	۲۰۲۰
تلفت جملہ در ہر کمین کہ شویم	سلامت باو طان خود کم رویم	۲۰۲۱
قریبے شد افواج بیتاب را	چو داد عدا شد اصحاب را	۲۰۲۲
سوی خیمہ خویشتن گشت باز	ز پیشش پس نگاہ ہر سر فراز	۲۰۲۳
رباط ہماں باز آمد بتاب	دگر روز کہ خیمہ آفتاب	۲۰۲۴
بگشت از شکو ہش سر آسمان	سپہ راند صفدار ہندوستان	۲۰۲۵
ہمہ زوہیں انداز و نیزہ گزار	ز ہندی سواران یل سی ہزار	۲۰۲۶
خودشان و جوشاں تراز پیلست	بد سمن شکاکے ہم چہرہ دست	۲۰۲۷
چو آتش ز بانہ زناں روز باد	نشستہ بر اسپان ہندی نژاد	۲۰۲۸
کمر بستہ گرگاں بقصد رنمہ	ز آہن قبا و کلا و تہمہ	۲۰۲۹
بہر سو گرفتند راہ مغل	ستادند پیش سپاہ مغل	۲۰۳۰
جہاں دیدار کرد گشتہ سیاہ	مغل بیشتر زانکہ راند سیاہ	۲۰۳۱
شادہ ہری کے یل براسے سوار	سپاہ مغل گشتہ بد ہوشیار	۲۰۳۲
زہر سو کے نامہ در اول فتاد	در آنجا دو لشکر مقابل ستاد	۲۰۳۳
مقامے بیک قلبکہ کردہ بود	مغل پیش از اں دہشتہ خوردہ بود	۲۰۳۴

کس از لشکر خویش پیروں نہ راند	درا نجاتے ہر یک پہچند ماند	۲۰۳۵
ایا سر فرزان ہندی سپاہ	یہ میدان دکشتمہ کے کینہ خواہ	۲۰۳۶
ہمہ غنط کردہ رکاب و عنان	وزیں سوئی افواج ہندوتان	۲۰۳۷
نمیدہ گئے کارزار مغسل	تسخ آورد سوسے سوار مغسل	۲۰۳۸
ہمہ بر بنا گوشش بستہ سپر	دولشکر تماشگاناں یکدگر	۲۰۳۹
چہ لعبت ز پرودہ کند افتکار	بہ حیرت کہ بازی گر روزگار	۲۰۴۰
نہ جنبید از جا دران حر لگاہ	دران روز تاش سمران سپاہ	۲۰۴۱
کہ آگہ نبودند از ہمدگر	شتمانی نکر دند شیران نہ	۲۰۴۲
شدہ با مغسل و افق کارزار	نہ زان پیشتر تاج ہندی سوار	۲۰۴۳
انراں پیش کردہ خصوصت پسند	نہ تاج از مغسل در تو اچی ہند	۲۰۴۴
بگردند در پیش دستی درنگ	ضرورت دولشکر دران چائی تنگ	۲۰۴۵
فرد شست از ہر دو جانبے پیش	چو شب شد بروئی جہاں پرودہ پیش	۲۰۴۶
زریاں گیر از ہر دو سو رفتہ پیش	یتانی کمر بستہ در کار خویش	۲۰۴۷
ایمی کردہ ہشتیار ہر پاسباں	ہمی گشت میخیز نہ زان	۲۰۴۸
سپاہ کو اکب نہر نیت گزید	ہم آخرواں شب باخو رسید	۲۰۴۹
بجوں ریز سپاہ یسے بدست	شہ شرق بزخنگ گردون شست	۲۰۵۰
نہ ہر سوسے صفہا پاراستند	خردشاں دولشکر پانہا خاستند	۲۰۵۱
ستادہ بر آئین روز تخت	کمر بستہ ہر یک بہ پرکار چست	۲۰۵۲
دوسو شد مرتب دران دشت کیں	چو قلب و جناح و نیار و میں	۲۰۵۳ F. 12
بزد کو سے دوسوے بدخواہ راند	صفت ہند را پیش ہبرے نہاند	۲۰۵۴
بکو ہے و گر گشت حملہ گراسے	لوگوئی بہ جنبید کو ہے زجائے	۲۰۵۵
نہنگاں بسے آمدہ ز پیروں	نہ کہ بلکہ ز کسبیل دریا نئی خوین	۲۰۵۶

بدان تاز قمر شش بر آزد گرد	بدریاسے دیگر شدہ ہم نبرد	۲۰۵۷
بزد بر سپاہ مغل صفت بھمن	توغرخ چون صفت ہند از ہر طرف	۲۰۵۸
سپر بر بنا گو شش بستند گل	بکینید از جا سپاہ و مغل	۲۰۵۹
چو حال این چنین دید ہندی پشا	چو سپید ہر یک دران قلب گاہ	۲۰۶۰
سوئے بنگہ خویش و ساز گشت	ششیدم از انجا ایک باز گشت	۲۰۶۱
کسے مر کسے را بقوت نراند	دراں روز ہم جنگ قائم بماند	۲۰۶۲
بگشت از ازاں شور و غوغا نموش	چو شب شد و لشکر بر آئین دوش	۲۰۶۳
صفت کافر آستہ در کوچ گشت	ششیدم چو پاسی ز شب برگزشت	۲۰۶۴
ہتی دید لشکر گہ و شمشتاں	چو شد روز از اوج ہند و ستاں	۲۰۶۵
طلایہ ہی گشت ہر صبح و شام	یکے ہفتہ کردند انجا مقام	۲۰۶۶
کہ بگذشت کافر از اقصائے ہند	چو تحقیق شد بر صفت آراکے ہند	۲۰۶۷
بروں کردہ چوں بوم از بوستاں	بمستی مغل راز ہند و ستاں	۲۰۶۸
بصد خوڑنی راند کیس سپاہ	و گر روز از انجا سوئے گنگ گاہ	۲۰۶۹
شہش با تمانی سراں جامہ داد	چو در حضرت شاہ خود کسر نہاد	۲۰۷۰
چنین آید از خسرو ان گزین	خزاواں برد گفت ششہ آفرین	۲۰۷۱

عزیمت سلطان جلال الدین جانب مندو

شد آئین ز تشویش فوج عزیم	ششیدم چو شاہ سلیم و کریم	۲۰۷۲
کہ ارکان دولت بچوب اختر می	یکے روز گفت از سر واداری	۲۰۷۳
سرا پر دہ سوئی مندو در ز نند	باشکرا دلئے سواجب گشتند	۲۰۷۴
سپہ را بزر وادان آراستند	بفرمان خسرو سراں خواستند	۲۰۷۵
بگردند بر یا برون حصار	وز اں پس سرا پر دہ شہر یار	۲۰۷۶
تیرہ بر آند زور گاہ ستاہ	چو ز دخمہ بیرون سرا سر سپاہ	۲۰۷۷
ہی رفت با کامرہ دو ستاں	سپہ را ندادار آکے ہند و ستاں	۲۰۷۸

چو اندر حصار مند دوز رسید	۲۰۷۹
پس از چهارمہ فتح شد آن حصار	۲۰۸۰
زن و بچہ ہندو اں شد اسیر	۲۰۸۱
سپہ را ند و جانب تحت گاہ	۲۰۸۲
بگرش یکے دائرہ بر کشید	
سپہ کرد تھارت زرد کامگار	
وز اں پس شہنشاہ روشن ضمیر	
در آمد بشہر از پس چند ماہ	

ذکر گشتہ مشن سیدی مولہ علیہ الرحمہ و الغفران

در اں شہر بود دست خلوتہ نشین	۲۰۸۳
باوقاات حالات خود مستقیم	۲۰۸۴
چو اندر سیدی مولہ بنام	۲۰۸۵
نگذے بر ماں فراواں برش	۲۰۸۶
نگردے اناں یک قرضہ کبیب	۲۰۸۷
یکے راز حق یا فتنے دہ جونکے	۲۰۸۸
باقصائے ہند ایں خبر فاش گشت	۲۰۸۹
کہ بودند از زمرہ نامتہ ام	۲۰۹۰
پروہ سد ہر یک از کاراد	۲۰۹۱
و گرنے چنیں زبرد از کجاست	۲۰۹۲
انناں خاتما نشین ہونڈ شدہ	۲۰۹۳
سپارند اکہر مناسشس گر	۲۰۹۴
سد پروہ کے بہر صبح و شام	۲۰۹۵
بسوئے مند و و خراسید گفت	۲۰۹۶
بہت ہماں زمرہ نابکار	۲۰۹۷
پروہ در حضرت بادشا	۲۰۹۸
نہانی گردے حشم جمع کرد	۲۰۹۹
جداں تا شود شاہ ہندوستان	۲۱۰۰
شندیم در اں کو پیرے گزیں	
شب در دوز در کج پوسے مقیم	
وراں وقت آں مرد را خلع عام	
رسیدے اگر مقلے پرورش	
ہمیشہ زرافشا ندی از کج غیب	
بر اوسے ہمہ زبرد بر اے خدائے	
شندیم کہ چون بندش از حد گشت	
گر قوسے از خرقہ پوشان خام	
چو دیدند گری بازار او	
یکے گفت کیں صاحب کیمیا است	
در گفت و دیش سخن شدہ است	
چو بیند دستش تہی شد زرد	
بریں گوئے آں زمرہ نامتہ ام	
چو دیدند آخر شدہ از شہر رفت	
شندیم کہ در غیبت شہر یار	
گر گفتد اکہ مرد درویش را	
بگفتند کیں کیمیا دار مرد	
دبدر شب پروہ مردان	

کشد چتر در غیبت شہر یار	۴۱۰۱
چو خاں ار کلک او کہ بد پویشاہ	۴۱۰۲
بفرمود در حال بندش کنند	۴۱۰۳
عونا بد رویش بگماشتند	۴۱۰۴
شنیدم ز مند دور آمد چو شاہ	۴۱۰۵
بگفتند بر شاہ ما شش تمام	۴۱۰۶
بگفتا گزارند درویشش را	۴۱۰۷
جاں ار کلک خاں خود کامہ کرد	۴۱۰۸
کشائید آن مرد را بیگناہ	۴۱۰۹
براندند از زین اورود نیل	۴۱۱۰
فقیہے ہمہ حال پامال گشت	۴۱۱۱
ہم آخر شنیدم پس ز چند گاہ	۴۱۱۲
وزاں سیل طوفان خون شد عیا	۴۱۱۳
بے شک نباشد کہ در ہر زمین	۴۱۱۴
در و قطرہ آبے نریزد ہوا	۴۱۱۵
بانا چو مرداں دریں رہ رہیم	۴۱۱۶
دگر خود دریں دہر تہمت گرا	۴۱۱۷
بفرودا کہ در محسکہ رہ کنیم	۴۱۱۸
کنند ناگہاں خسروی آشکار	
شنید این حکایت ز قوم تباہ	
چو صید ز بوں در کندش کنند	
بزنند ان نگاہش ہی داشتند	
بہ پروند پیشش چو اہل گناہ	
بوشہ گشت آگہ از آن اتہام	
کہ بروے بود این سخن ناروا	
شنیدم کہ در خون او سعی کرد	
گناہے تو می کرد بے اذن شاہ	
نگذندش آنگہ تیر یا می پیل	
بہ تہمت چنین خون ناحق گزشت	
یکے سیل زد خون آن بیگناہ	
در و غرق شد ملک ہندوستان	
بناحق بریزند خونے چنین	
نر وید در و ہاتھ برگ گیا	
ز بیدا د گیتی مسترا شویم	
بناحق بریزد کسے خون ما	
ز داناں او دست کوتاہ کنیم	

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیر ملاحظہ ہو۔

چھ ہر روز و فرما چھ دی و پیر	۴۱۱۹
زامر روز و فرما چھ دی و پیر	۴۱۲۰
بیاسا قیامت سے باقی است	۴۱۲۱
دریں بزم مارچیاں مستیا کن	۴۱۲۲

ذکر افتادون قحط در شہر وہلی و بلاد او در عہد

سلطان جلال الدین

چنیں گفت دہقان ہندوستان	۴۱۲۳
بہید جلالی پواز حد گذشت	۴۱۲۴
وگر گونہ پیران ہندی نژاد	۴۱۲۵
کہ تا گشت پستہ روز ہلاک	۴۱۲۶
نیفتاد یک قطرہ آسے و دہسال	۴۱۲۷
ہوارا وہ بے آبی از سر گرفت	۴۱۲۸
ز خستہم خدا خنجر سے آفتاب	۴۱۲۹
بجائے لگیا گرد رست از زمین	۴۱۳۰
جہاں گشت نور شید تاباں بروز	۴۱۳۱
زمین را ہوا شعلہ زد چنان	۴۱۳۲
ہم از سوختن ترو شد روزگار	۴۱۳۳
شدہ رسم روز آفتاب از سوختن	۴۱۳۴

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

پہلی شاخ جہاں جلد و نرغ بگشت	۴۱۳۵
جہاں جملہ از فاقہ سیر اب شد	۴۱۳۶
بگردند محو از جہاں نام خواں	۴۱۳۷
یکے نظرہ از آسمان کم حکید	۴۱۳۸
چنان گشت عاجز ز تنگی کمال	۴۱۳۹
گرفتہ ہست دست مریدگر	۴۱۴۰
فنا ہے جنس گشت پیدا گوں	۴۱۴۱
کہ ابر سے شود در ہوانا کہاں	۴۱۴۲
بود قوت دلہائے صابر ہمیں	۴۱۴۳
بگردند در کوہ ہما زار زار	۴۱۴۴
قیامت ہی کرد خشکی کمال	۴۱۴۵
کہ فرود آنا مذبح رفتے زرد	۴۱۴۶
بہ مقدر خود کو پیشے می نمود	۴۱۴۷
نمی ماندے از آدمی جسم ہم	۴۱۴۸
بانسبار ہا دانیہ جو نماند	۴۱۴۹
کہ وادار و از خسلق تہر خدا	۴۱۵۰
یکے مورد کم تو اں صید کرد	۴۱۵۱
چو ہم ہی آدم از حد گذشت	۴۱۳۵
بروئے زمین و امانت بگشت	۴۱۳۶
فراموش شد خلق را نقش نام	۴۱۳۷
کہ از گریہ کردند طوفیاں پدید	۴۱۳۸
مشنیدم کہ خلقے در ان خشک نمال	۴۱۳۹
کہ بہشت ارگان مردم معتبر	۴۱۴۰
ہی غرق گشتند در آب فوں	۴۱۴۱
بماندہ دریں آرزو مرد ماں	۴۱۴۲
بہ پیشند اذناں سایہ بر زمین	۴۱۴۳
بیسے خلق مسکین در ان روزگار	۴۱۴۴
بسا سر کہ آن روز شد پامال	۴۱۴۵
شہنشاہ بیسے حیلہ و چارہ کرد	۴۱۴۶
تہی کرد ہر جا کہ انبار بود	۴۱۴۷
اگر شہ نکر دے بدنیساں کرم	۴۱۴۸
ہم آخر چو مقدر خسرو نماند	۴۱۴۹
بصد عاجز ہی گشت زہرہ کرا	۴۱۵۰
کنڈر چہ کوشش بہر جا کہ مرد	۴۱۵۱

برو آمدن علماء و فقہر ہندی از شہر باستسقاہ و در گادہی ہر آمدن

قائمی عالم پو ابہر منبر و عاوا استسقاہ خواندن بارید بار ارمیت مدن و خانہا

چو شد عاجز از فاقہ اصحاب شہر زامساک باراں ہرنت آب شہر ۴۱۵۲

ہماندہ چکاں دیدہ پاروز و شب	ہمہ خلق را آمدہ مجال نہ لب	۴۱۵۳
نظر باہاں سوئے گماشتہ	ہمہ دست سوئے ہو او اشنہ	۴۱۵۴
کند قطرہ سوئے دلی رہے	کہ باشد زوریاے رحمت گہے	۴۱۵۵
و عاے پریشان دلان خواب	مشنیدم دوسالے نشد مستجاب	۴۱۵۶
بصد سستی سوئے صحر اشدند	ہم آخریکے روز یکجا شدند	۴۱۵۷
شدہ در صیام ضروری نماز	بجائے کہ ہر عید بودے نماز	۴۱۵۸
شدہ ہر کس از گریہ طوقاں گر لائے	بر آمد ز ہر جا بے ہوئے و ہائے	۴۱۵۹
گرشہ فیقران گوشہ نشین	گرشہ فیقہان احکام دیں	۴۱۶۰
بزاری ہی ہی کرد ہر یک دعا	بر آوردہ دستے بہ سوئے ہوا	۴۱۶۱
کہ بود است قاضی آپ روزگار	ہماں عالم مست لیل و نہار	۴۱۶۲
پہ شعیار می از ہر دو کوشش خبر	بیلوانی کردہ خود را سمر	۴۱۶۳
زہر دیدہ از گریہ طوقاں کتاں	بر آمد چہ سیر خروش افگناں	۴۱۶۴
سلائے بگفتاں بار و بیہیں	پس از حمد و نعت رسول امیں	۴۱۶۵
زہر گوشہ گوشہ باز کرد	دزاں پس نصیحت گری سا کرد	۴۱۶۶
شب در روز گریہ کتاں بہر آب	بگفتا کہ لے خاکساں خواب	۴۱۶۷
گمان غلط بردر حق خطاست	بدانید کیس فتنہ از جرم ماست	۴۱۶۸
نیاید عتاب از دیر کردگار	گرازاگر دو گنہ آست شکار	۴۱۶۹
شکایت بدامان ترمی رسد	چو مار اہم از ما خطر می رسد	۴۱۷۰
نبالیم بر آستان الہ	ہماں بہ کہ تو بہ کنیم از گناہ	۴۱۷۱
نہیم از سسر عجز سر با بنجاک	جو کردیم از تو بہ صحت پاک	۴۱۷۲
بگرد و عاے یکے سستیاب	مگر از ہزار مال درونہ خسراب	۴۱۷۳

دل ہر یک از صدق مہنی شکفت	چوقاضی ز دل ہیں نکایت گفت	۴۱۶۴
کئے ہائے ہائے درائشاں فتاد	گناہان خود ہر یکے کو یاد	۴۱۶۵
ز زشتی اعمال بگریستند	دے از سر حال بگریستند	۴۱۶۶
ز جرے کہ گردند باز آمدند	وزاں پس ہمہ در نیا ز آمدند	۴۱۶۷
بسودند بر خاک ہر سو جہیں	بیانکی نہساوند سر بر زمین	۴۱۶۸
کہ شد تازہ از سر باطن جہاں	ششیدم ہاں لحظہ ابرے زقاں	۴۱۶۹
سوکے شہر گشتہ بشتا فتند	چو مطرب خود طالبان یافتند	۴۱۷۰
برآمودہ دامن بدر دانہا	بجیلہ رسیدند در خانہا	۴۱۷۱
دیر کوسے نوید از اں در گرد	بکن تو بصدق لے گنہ کار مرد	۴۱۷۲
کہ بارت ندادند بیگاہ و گاہ	تو کے آمدی اندریں بار گاہ	۴۱۷۳
بکن تعب عم گز نیابی رہے	بصدق دروں تو بکن ہے	۴۱۷۴
کہ تو بہ دہرا ز ذکر باد ہا	بیاسا قیا بادہ وہ مرا	۴۱۷۵
کہ چون تر بگردم شوم مست تر	بہر بار جو عہہ بریزم بس	۴۱۷۶

شکار فتن سلطان جلال الدین جاہ بلکٹارہ

بار بد شد تازہ شہر دیار	چو باران رحمت در اں روزگار	۴۱۸۶
جہاں گشت سر سبز خورم ہوا	بر آورد از خاک سر سبز ہا	۴۱۸۸
ز تار پود ایم گلہا رسید	ریا میں سر از خاک سوزاں کشید	۴۱۸۹
کشیدند خلعے محبوب نہفت	ز عیش ہوا جیلہ گلہا شکفت	۴۱۹۰
ہمہ خلق خوش گشت جز محنتگر	در ایام شد خورمی مستر	۴۱۹۱
گرانی گذشت از فردیغ ہوا	بارزانی آمد ہمہ ز خفا	۴۱۹۲

کہ او صیام ضروری گذشت	بہر روز آفاق را عید گشت	۴۱۹۳
جہاں از مے درود آورد یاد	از آواز مرقان جولان یاد	۴۱۹۴
فراخی در آورد اندر معاش	رسیدش زہر سو جنوب قماش	۴۱۹۵
خوش گل آمد بروں از بند	زمین ہر قدم فرسش دیبا فلند	۴۱۹۶
گل افشاں شدہ شاخ گل بارہا	ز رونق ارم گشتہ گلزار ہا	۴۱۹۷
گرفتہ ریاحین گرد ہا گردہ	گر بیان صحرا و باران کوہ	۴۱۹۸
بہر صبح در سجدہ بہنہا دسر	چو شاخ سترون شدہ بار و بر	۴۱۹۹
زہر سو شدہ مرغ تسبیح خواں	بہ شکر آمدہ سو سن از ہر زبان	۴۲۰۰
سشنیدم کہ اندر ہولے چنیں	جلال الدین آں شاہ و دیکہ زمین	۴۲۰۱
بر رسم تماشا بروں آمدہ	بہ گل گشت صحرا بروں آمدہ	۴۲۰۲
ہمی کرد ہر صید گاہے شکار	ہمی راند ایسے بہر مرغزار	۴۲۰۳
سوئے بلکتارہ عمان بیچ گشت	شکار افگناں از خواں گذشت	۴۲۰۴
کہ بس مفسد اندر نیامش خرد پد	یکے جنگلے ابنوہ آنجا بید	۴۲۰۵
ہمہ شاخ بیچیدہ با یکدگر	درختاں رسانیدہ بر چرخ سر	۴۲۰۶
در دم شدہ چند فرسخ زمین	یکے جنگلے کشن پراہل کہیں	۴۲۰۷
ہمہ خوش اندر خواں و بہار	درختاں او سر بسر خار دار	۴۲۰۸
کہ چواں در دم تو اند گذشت	ز تار کی آں دشت ظلمات گشت	۴۲۰۹
بہر سویش آہرناں در شنب	بتاریکی یکساں در روز شب	۴۲۱۰
بفرمود تا جسد اہل سپاہ	چو آں جنگل کشن را دید شاہ	۴۲۱۱
برا حکام معنوں فرماں زوند	شب در روز در قلع جنگل شدند	۴۲۱۲
ہمہ جنگل از بیخ و بن برکنند	تہر با پو پو لاو سو سن کنند	۴۲۱۳
بتازد در اں دشت کیسر سپاہ	کہ تا ہندواں را نماند پستاہ	۴۲۱۴

بفرمان آں شاہ گیتی فروز	شنیدم کہ شکر سیریند خند روز	۲۲۱۵
بر انداخت ہر خار بن راز بن	یو پیدہ بہر جا درختے چمکین	۲۲۱۶
زا و طمان ہندو بر آورد کرد	ہمہ دشت را چوں کف دست کرد	۲۲۱۷
بصد خور می رانید در تخت گاہ	چنان جنگیوں بالید شاہ	۲۲۱۸
بہ گلشن گذر کرد گوئی بہار	چو در شہر خود آمد آں شہر پار	۲۲۱۹
بہر خانہ شد سوری از بے غمی	ہمہ شہر بشکفت از خور می	۲۲۲۰

عزیمت کردن سلطان جلال الدین جاہجہائین

و آوردن بتان فروردن در دروازہ بد اوں

دگر بارہ ششم زد بروں خورگے	چو بگذشت ازین باہر اشش ہے	۲۲۲۱
ز وہلی رواں شد برسم شکار	سوے سجہائین آں شاہ و الا تبار	۲۲۲۲
تہی میشد از صید صحرا و کوه	ہمی رفت اطراف تا وہ کردہ	۲۲۲۳
ز ہر جانب خدمتی می رسید	شکار افگناں سر بہ سجہائین کشید	۲۲۲۴
سران سپہ را بہ فرمود شاہ	شنیدم چو در سجہائین آمد سپاہ	۲۲۲۵
بہ ہندو دے فرصتے کم دہند	کہ دل بر خرابی سجہائین نہند	۲۲۲۶
کہ بگرفت بر پشت اسب آں تھار	چنان چیرہ بد شکر آں روزگار	۲۲۲۷
گرفتند آں مرزرا کشت کشت	بگردند آں حصن را کشت کشت	۲۲۲۸
شدہ بے سپہر خان و آن ہنود	شکستند ہر جا کہ بت خانہ بود	۲۲۲۹
زن و بچہ شال ہمسہ بردہ شد	بہر جا کہ ہندو تلف کردہ شد	۲۲۳۰

بادیان نامعتمد معتبر	بیتے چند بود اندر ال بوم و بر	۴۲۳۱
شہنشاہ چوزاں تا فتن گشت باز	گرفتند ترکان در ال ترک تاز	۴۲۳۲
کہ بد مسجد اہل ہند و سماں	سیندم لغیر و نمازاں بتاں	۴۲۳۳
پیش در مسجد جمعہ زود	فروردین چند لائت ہنو و	۴۲۳۴
کہ خدام آن شاہ کشور گشا	و اگر جگہ فرمودن سراں رود	۴۲۳۵
بد شہر بد اوں بخوانست نام	بر دروازہ کوش ہمہ خاص و عام	۴۲۳۶ F. ۱۳۲
بدان نام بدیشاں ہمدگر بند	فر و جسدہ اصنام ہند و برند	۴۲۳۷
بود پامال ہمہ خاص عام	دراں راہ اصنام ہند و عام	۴۲۳۸
شدند آن بتاں پچناں بے سپر	عم آخر پر پند در ال بگند	۴۲۳۹
شدہ گروہر یک پس از چند سال	کہ مطلقہ گشتند از پامال	۴۲۴۰
بنام ہاں خسرو دین فرزند	نوابش و سلسلے باقی ہنوز	۴۲۴۱
بر انداخت بنیاد کا فرزین	کہ بشکت بتخانہاے کہن	۴۲۴۲
گرام روز مقدور داری بگوش	تو نیز لے خوردن فرزاند ہوش	۴۲۴۳
کہ فردا شود دستگرت ہاں	کہ امرہز کائے کنی در ہماں	۴۲۴۴
کہ وقت در و حاصلش بر بنداشت	دیں مزہ و تخم چکی کہ کاشت	۴۲۴۵
ہم آخر از ان کاہ بر می خورد	مزارع کہ خون تکسگری خورد	۴۲۴۶
کہ بے ہوشی وارد دین دہرا	بہ ساقیا بادہ وہ مرا	۴۲۴۷
جو دگندش را اور آب افکنم	بدان تا دین فرمن آتشش نم	۴۲۴۸
شکار فتن سلطان لادین جانب بر می و یہوں نقش و ادون		
قاضی عالم مرگ شاسپلیک ایر اور زاوہ و اما و سلطان رہ		

باشی و کپڑوں مشدہ شہر بار	۴۲۴۸
درآمد و بس ہر کشاں زیادہ قید	۴۲۵۰
ہی کر مینے بہ ہر صبح و شام	۴۲۵۱
بدنباں او جملہ سر لشکر اس	۴۲۵۲
ہی واد مر سفداں گو شمال	۴۲۵۳
بسے مال ازاں تا ختن جمع کرد	۴۲۵۴
پرو کو سے ورا ند در تحت گاہ	۴۲۵۵
تو گوئی صبا اور ربا طے کشید	۴۲۵۶
کہ بد گو ہر او در سنگب و عشق	۴۲۵۷
کہ باز مر کا نیک ہم خا نہ بود	۴۲۵۸
در و عرفہ جنت ہوار داشت	۴۲۵۹
کلونے ز عرفہ زدے بر سرش	۴۲۶۰
زاہل حبش بود با قوت نام	۴۲۶۱
زود ہفتہ ہر کینے ہر گوش او	۴۲۶۲
کشیدہ در و چند انگشتریں	۴۲۶۳
زودے در ہشتش در صفا رو کبار	۴۲۶۴
زودے طر تو او پیش او آن غلام	۴۲۶۵
برائین شاہان مالک رقاب	۴۲۶۶
زودے مالک بروی بگرمی کیں	۴۲۶۷
زودے چابک چند پریشت او	۴۲۶۸
کہ بوسے بدست غلامے گزیں	۴۲۶۹
شنیدم کہ سائے پر سیم شکار	۴۲۷۰
ہی کرد آن بوم و پر از صید	۴۲۷۱
ہے یک دوسہ کرد آن خا مقام	۴۲۷۲
بہر سو ہی راند فوسے گراں	۴۲۷۳
ہی بستہ از اہل اصلاح ہاں	۴۲۷۴
بسے جنگل و قلعے را قلع کرد	۴۲۷۵
وزاں پس یکے روز بعد از دو اہ	۴۲۷۶
چو در تنگہ با سعادت رسید	۴۲۷۷
ہاں عالم مست مہیا و عشق	۴۲۷۸
شنیدم عجب مرد و دیوانہ بود	۴۲۷۹
یکے خانہ بروی بازار داشت	۴۲۸۰
کے گو گذشتے بہ پیش درش	۴۲۸۱
شنیدم غلامے بہ پیش مدام	۴۲۸۲
بدے چند چابک بہر درش او	۴۲۸۳
ہستش یکے رشتہ تاز میں	۴۲۸۴
ہوئے کہ کشتی ز خانہ سوار	۴۲۸۵
بہر جانے کو شدے در خوام	۴۲۸۶
بازار ہاری گذشتی کتاب	۴۲۸۷
بدے کہ می دیدی انگشتریں	۴۲۸۸
تھی کہنے از خاتم انگشتر او	۴۲۸۹
کشید می دریاں رشتہ انگشتریں	۴۲۹۰

پیشکش زدے تا زیادہ سے	شہ سے تند دروہ اگر پرکے	۴۲۶۰
کہ باوسے درآید بگفت کشتنود	کے را در اں عہد قدرت نبود	۴۲۶۱
ازیں قاعدہ پہنچ وقتے نہ گشت	بگشت ہر آہنیش بدل می گذشت	۴۲۶۲ ۶.۱۳۳
تا پیش تو اں گرد عمرے دراز	سناقب سے دار دآں مرد را	۴۲۶۳
کہ شد و ر خور نامہ لکے شہاں	یکے راں رسا نم بکار آگہاں	۴۲۶۴
کہ مالوفش آں غرض بیستہ بود	دراں غرض روزے گشتہ بود	۴۲۶۵
تن ادب سنگے ہی گشت گشت	کے کو پیش دیش می گذشت	۴۲۶۶
کہ پور برادر بدے شاہ را	دراں حال گر شائب کسور کشا	۴۲۶۷
سوئی خوفہ چوں دید طیرہ گشت	سوارا بر ایوان ادنی گذشت	۴۲۶۸
زند سنگ بر تارکش ناگہاں	بتر سیدگان مرد مجنوں نشان	۴۲۶۹
گزیندازہں سنگ بازی حذر	ہمی خواست تا باز گرد زور	۴۲۷۰
فرود آمد از خوف و در دوید	دراں حال قاضی مراد را بدید	۴۲۷۱
کن عطف از ملک ہند دہاں	بتعظیم گفتش کہ سہرزباں	۴۲۷۲
مرا آورد بانگے بعد گیر و دار	گفت کہیں پیش ہوا صباں	۴۲۷۳
بانگشت او دست خود در کشید	پس از رشتہ بیک خانے پر کشید	۴۲۷۴
علی شاہراں جا فرس را بگفت	پس آں قاضی مست پر خوف رفت	۴۲۷۵
کہاں قال شد پر جہانے فرہ	ہماں قال را بست درجاں گرہ	۴۲۷۶

در مناقب سلطان جلال الدین رحمۃ اللہ علیہ
 و رواں کردن علی گرشاسبی اور گڑھ

کہ نامش بخوانند فیروز شاہ	جلال الدین آں خسرو دین پناہ	۴۲۸۷
مزا بخش بداد و ہوش مستقیم	شہے بود الحق سلیم و کریم	۴۲۸۸
یکے خاطر آزر و ۱۵ روز سے نماز	دراں ہفت سال کے کہ اولک پناہ	۴۲۸۹
شد و ہر کے خان کشور کشا	سہ پور گزید و بد آں شاہ پناہ	۴۲۹۰
کہ آخان ملک پد سہ نہاد	یکے خان خاناں سہ فرزند آد	۴۲۹۱
کہ روز بولتاں بود نسراں روڈ	دوم ار کلک خان کشور کشا	۴۲۹۲
کہ دایم بد سے پیش گہاں خلیہ	سیوم رکن الدین آں قدر خان پو	۴۲۹۳
بہ شکر کشی ہر کے نامدار	برادر بود دست مران شہ پناہ	۴۲۹۴
کہ از صلب پاکشیں چکند آفتاب	یکے خامش ددوی آں شہاب	۴۲۹۵
کہ بد ہر کے مرکن روزگار	شندیم سپر بود اورا چہار	۴۲۹۶
چو الماس بیگ و چو قلعہ بگیں	چو آں شہر صفدر علی گزین	۴۲۹۷
کہ از مے سستیمان شہ چیرہ زاد	چہارم محمد شہ آں مرد راد	۴۲۹۸
فردوں بودہ انماذ قیاس و شمار	دگر سر فرازاں دراں روزگار	۴۲۹۹
کہ دایم بد سے شاہ راتیک خواہ	چو امیر آں حاجب خامش شاہ	۴۳۰۰
کہ درد شست کیں بود شہزاد ہنگار	ملک قنویں کوئی آں شہ سوار	۴۳۰۱
کہ بودے براور براں سر فرزند	نصیر الدین آں سرکش پاکباز	۴۳۰۲
کزین کارواں نام نیکو ببرد	دگر نصرت آں پود صباں کرد	۴۳۰۳
بتد بیر ہوارہ کشور کشائے	کمال الدین آں مرد فرزندہ پناہ	۴۳۰۴

۲۲۰۵ کہ اور از آن خوش نسبت کند بمروری مثل ہم بنامش نند

عزیمت گر شایب ملک در اقطاع کرطه

۲۲۰۶	یکے روز آن خسرو کا میاں	کہ بود است فلک قدر دیکو اجنا
۲۲۰۷	فرستاد گر شایب را در کرطه	کہ دیدش بہر کار و بار سے سرہ
۲۲۰۸	ید و دخت خود و اذہ فرماں روا	کہ پویر برادر بے سنا و را
۲۲۰۹	چو گر شایب شیرا فلکن و دیو گیر	با فطخایع خود شد سکونت پذیر
۲۲۱۰	ہمی راند کائے چو مروان کار	برہ ہر زباں می شد بخروں سوار
۲۲۱۱	بہ پیشش دوسہ با خود پیشوا	بفرمان او گشتہ فرماں روا
۲۲۱۲	اگر ہندو سے اندراں بوم و پر	بفرمان او در نیار و سہ
۲۲۱۳	بہ اسر شد بے سیر کشورش	گرتے بکنکر قرار سے بر شش
۲۲۱۴	چو بگذشت ازین قصہ ساکسہ چار	دیق گشت از دفتر روزگار
۲۲۱۵	شہیدم ہماں دخت شاہ جہاں	کہ بود است در حکم آں پہلوں
۲۲۱۶	براندے بریں فرخ آزادگان	جہاں بر آئین شہزادگان
۲۲۱۷	باند ز خوش گفت آں مرد راہ	کہ پویر گداہ نہ دانادو شاہ
۲۲۱۸	عرض چوں جہاںیش ز جد بگذشت	علی در پے چارہ کار گشت
۲۲۱۹	نہالی بگفت آں خداوند زور	کہ شد از زن بد مرا خانہ گور
۲۲۲۰	گراید و نگہ خوش بر زخم بجاگ	بجشم بد افتد بعین ملک
۲۲۲۱	وگر خود سپاہی بہ دہلی برم	کیا مال کو پیل و گوسٹ شرم

نوٹ کی تشریح کے لئے تمہیر ملاحظہ ہو۔

وراید پکایک پر آرم شنب	۲۳۲۲
بجائی دہ خاں شنب رطب	
کے حیلہ می باید	۲۳۲۳
بمیں سن بعد بارمی باید شس بیختن	
مگر خیزوار یا باغ دل خاں خاں	۲۳۲۴
ہولے طرب رہ ناماند عباد	

عزیمت کردن گرشاسب از کڑہ دور دیوگیر

پس از فکر بسیار و غرض نراں	۲۳۲۵
کے لئے خوش زد خاطر دروں	
کرایدر برانم یکایک سپاہ	۲۳۲۶
کشم ناگہاں سرسوسے دیوگیر	۲۳۲۷
کشم رنج ہمراہ خود یک دو ماہ	
پہ دیرانہ ہر روز منزل کشم	۲۳۲۸
کشم لئے آں بوم دور اسیر	
ازاں ملک کیرم بیسے گنہا	۲۳۲۹
دگر بہ پیشم آید کے می زخم	
وزاں پس اگر قصد دیلی کشم	۲۳۳۰
کہ شد گنہا کیف بر پنجا	
چو رودستم افتد ز زکار کار	۲۳۳۱
بغالی دیو گیر خود اسیر	
چو با خود نہا کنی نہاں لئے لغز	۲۳۳۲
ز تیغ فتد ز زہ در ہر دیار	
بغرمودتا خیمہ پیر دل زنتد	۲۳۳۳
دگر دز آں مرد بیدار مغز	
مشیدم ازاں عرض جانی سوار	۲۳۳۴
سپہ رادرا خیمہ عرسے گفتد	
پس از عرض مردان ناورد در ا	۲۳۳۵
ہر اسے سپہ چار آمد اندر شمار	
طلب کرد پس ہر سیکے بانوخت	۲۳۳۶
ہمی دادی مہود مسر مرد را	
چو روزی خوراں روزے یافتد	۲۳۳۷
بقدر ہنر و ک ہر یک بناخت	
خویدند اسباب لشکر تمام	۲۳۳۸
پے سنا ز ہر کار پخت یافتد	
دگر روز کز خیمہ شبیلگوں	۲۳۳۹
خدا از نعل تا ترک کسیر تمام	
بگفتا کہ طبل عزیمت زنتد	۲۳۴۰
بر آورد دستاؤ فلک سر بروں	
سپہ جملہ زیں بر ہیوں گفتد	

نشستہ بیک رخس گیتی نورد	بوقت سحر گم جو اہل شیر مرد	۴۳۴۱
بکے مرد آسما نمودار گشت	ببازار چاشن کتاں ہیگدشت	۴۳۴۲
کہ گرگ و گر خواندش روزگار	ہماں بندہ خاص پروردگار	۴۳۴۳
عنان نگاہر بسویش کشید	پیش رو کا پیش نشستہ وید	۴۳۴۴
ہمی خواست کا پد فرود از فرس	پو آمد بہ نزدیک آن خوش نفس	۴۳۴۵
بگفتا کہ اسے شہ سوار سرہ	پر آورد فریاد گرگ کترہ	۴۳۴۶
بگرد است بر اسب دولت سوار	پیادہ شوکت خدا دندگار	۴۳۴۷
بشکر کہ غیش خنداں شتافت	چو از گرگ گرشا سپاں مژدہ یافت	۴۳۴۸
گر خواند او تا دابد الی را	بخاطر گرہ بست این خال را	۴۳۴۹
ہمی راند ہر روز بادار و گیر	سپہ راند در جانب دیو گیر	۴۳۵۰
ہمی کرد منزل بہ ہامون و دشت	چسپ و راست ہر تاجیری گذشت	۴۳۵۱
مقصود گرشا چہ ملک کا نہاں	مقصود گرشا چہ ملک کا نہاں	
خبر شد بہ کا نہا کہ شکر رسید	کہتی لا جورہ چوں در رسید	۴۳۵۲
کہ بود است بلا جورہ مقطع ہدم	ہماں ہندوئے پیرہ کا نہا بنام	۴۳۵۳
غینت می کردے گفت و گو	در آمد چو شکر با قطار باد	۴۳۵۴
گردوں کے کہ نہ زد نہ کہساں	گر تر کے از فوج آیندگان	۴۳۵۵
ز پیکان و بر تاز میں دوز گشت	چو آں گوہر از چرخ گردوں گشت	۴۳۵۶
ہماں تیرواں چرخ گردوں بدید	انداں پس سیکے ہند آسما رسید	۴۳۵۷
عجب کرداں بیک ملک ہلاک	بگند و پر آورد کدہ زند خاک	۴۳۵۸
بیدشش دوسہ بار بالافرو	بدستے دوسہ بود پیکان اد	۴۳۵۹

کہ خفتاں سپیش بود چوں حور	گفتاں ہے شست دیکان تیر	۲۳۶۰
یگانہا جان کعبہ را کتفہ بود	پس آنگاہ آن ہندو کی سال خورد	۲۳۶۱
کہ گوشتش جناب کتفہ کمر شنید	چو کا نہا چنل کتفہ تیر سے پید	۲۳۶۲
کہ بود است در ملک مرتبہ خدیو	ہاں کد نہ را برد بر رام دیو	۲۳۶۳
ضمیرت بہر باب مشکل کشائے	گفتا کہ لے رتے فرخندہ رتے	۲۳۶۴
ز کہتی لا جوردہ یکسر گذشت	یکے فوج ترکان پدیدار گشت	۲۳۶۵
نمودش دوسہ ہارسہ پانچ	پس آں کد نہ افگند دیش بکے	۲۳۶۶
بگردوں نزد این تیر گردوں سنگن	گفتا کہ تر کے با قطار عین	۲۳۶۷
ز پیکان تابرز میں دوز گشت	چناں زد کہ از چو رخ گردوں گذشت	۲۳۶۸
ز کا نہا سر اسمر محاشش نمود	چو شنید این نقعہ شاہ ہنود	۲۳۶۹
کزینہا بگویی پور گا و ما	گفتا گر گشت عقلت ہب	۲۳۷۰
شنید اندرین گفت گونا سہرا	چو کا نہا ازاں رتے مغرور را	۲۳۷۱
یوں آستان زندہ آیم و گر	گفتا ہب باد عقلم اگر	۲۳۷۲
حویغان ہدست خود را بخواہ	گفت این دورست لا جوردہ راند	۲۳۷۳
قوی چست بود در کار زاہ	شنیدم دو عورت دریاں روزگار	۲۳۷۴
پہ کا نہا سجدند ہر دو مدد	شنیدند چوں ترک بگذشت خد	۲۳۷۵
پرو زرد خا ہر یکے کیستہ خواہ	ہدیناں ہر یک فراواں سپاہ	۲۳۷۶
بود سخت ترکیبہ ما وہ شیر	بے خبر گریبے شیر با شد دلیر	۲۳۷۷
ز لا جوردہ کا نہا سپاہے کشید	چو نزدیک لا جوردہ شکر کشید	۲۳۷۸
یکے جنگ بر و سے صوابا و	مقابل پہ پیکار ترکان ستاد	۲۳۷۹
دہ آمد بسر سفر کا نہا بہ جو شش	پہ از کوس ترکان بر آمد فرودش	۲۳۸۰

کہ ہلا نہ در کینہ چوں مادہ مشیر	ہماں ہر دو ہندو زمانہ دلیر	۴۳۸۱
بیسے و نبل و بوقی پیکان ز روند	یکایک بر افواج ترکان ز روند	۴۳۸۲
کہ ناپید ز ہند و چینیں چیرگی	عجب کردش کرانیں چیرگی	۴۳۸۳
ہماں ہندواں چیرہ دل ترشدند	دو نہ گام از ایں حملہ پست شدند	۴۳۸۴
بر آہنگ آں قوم غمشتند باز	ہماں لحظہ ترکان نگردن خراز	۴۳۸۵
بر افواج ہندو کیے ہوز و ند	ذلیلہا کے جنگی ز ہر سوز و ند	۴۳۸۶
شکستند افواج ہندو تمام	بیک حملہ ترکان ہاموں خوام	۴۳۸۷
مرایشاں گرفتند ترکان زہوں	سہایت ہندواں شدنگوں	۴۳۸۸
گرفتند دنیا شاں سرکشاں	بر آورد و خنجر بہ خون زیمشاں	۴۳۸۹
مرا در ایکے ترک سر می فگند	بہر جا کہ تارک سپر می فگند	۴۳۹۰
زہیں پر شد از دست باز و دوسر	بیسے ہندواں روز شد بے سپر	۴۳۹۱
مگر با دو ہست و زن نامدار	شدیم کہ گانہا در اں کا نزار	۴۳۹۲
بیسے خون در اں جو گہر کینتند	ستادند بر ترک آد کینتند	۴۳۹۳
در اں دشت پر دست ترکان کسیر	ہم آخر شدند از پس دار و گیر	۴۳۹۴
کہ بودند چالاک دشمن شیر زن	چو بردست ترکان قتاد آن درن	۴۳۹۵
عجب کرد از اں حال کیشور خودو	بروندند نزدیک گر شائبہ نو	۴۳۹۶
نقابند از پیش شیر افگناں	گفتا بیکے کہ ہند و ز نمان	۴۳۹۷
چہ بازند بر ما کہ کار زار	تدا ہم کہ مردان ایں خوشنزار	۴۳۹۸
ہمیں قصہ در پیش شاں باز راند	پس آنکہ سران سپہ را بخواند	۴۳۹۹
بسیدیم در کیشور کینتند خواہ	باقتا کہ اسے سرکشاں سپاہ	۴۴۰۰
با امید ملک و تنائے گنج	بیسے راہ بردیم و دیدیم در گنج	۴۴۰۱

۲۲۲۰۲	پروغورات اس ملک مرد انگلند	نظام کہ مردوں چہ بہر مند
۲۲۲۰۳	بانیچہ تجدید بیعت کسیم	کہ چون تیغ بر دستے دشمن ز نیم
۲۲۲۰۴	اگر جاں بر آید تہا بیسم سر	کشیم اندر ایں جان برد و سپر
۲۲۲۰۵	پر آریم پوست الہ سر ہندواں	بتاؤ نیم اقلیم مرہمت رواں
۲۲۲۰۶	چو افواج ہندو شکست آویم	ہمہ ملک مرہمت بدست آویم
۲۲۲۰۷	بگیریم سوال و املاک شاں	ز نیم از سر کینہ و خاکشاں
۲۲۲۰۸	دعاں تا ختم ہر چہ گیرو کے	ہمورا بود ہر چہ سپہ گیرو کے
۲۲۲۰۹	چہ دل داد شاں مرد فرخندہ کے	بگوشش رخداد او ہر کد خدا کے
۲۲۲۱۰	یریں شرط بستند عہد عی سراں	بچوردند سو گند ہائے گراں
۲۲۲۱۱	وزاں پس چو ترکان دواں ہو گیاہ	شکستند کسیر مصلحت کینہ خواہ
۲۲۲۱۲	یسے ہندواں را دواں وارو گیر	بکشتند و خستند کردند اسیر
۲۲۲۱۳	گر فتند اسپان تازی نژاد	بہنگام چاسخن ہمہ ہر چہ باد

ذکر فتح کہنگہ و محضر شدن رام دیو و فرود

آمدن اوبامال از دیو گسر

۲۲۱۴	پیاپے بدنبال اہل فریاد	جاں روز ترکان ہند و شکار
۲۲۱۵	یہ کہنگہ رسیدند با کر و فر	ہمہ شہر کردند زبرد و زبرد
۲۲۱۶	شخیم دریاں وقت افواج جوائے	بفرمان اُن پالکے کشتورکشاے
۲۲۱۷	بدنبال بہتیسلم نامور	اکھ صولتے را بودے اُن پالکے سر

نوٹ کی شرح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو

ایا شتر و پیل اسیب و سوار	چھا خور ہی کر دگر و دیار	۲۲۱۸
کہ در شہر ہر سو بر آمد عز و ب	چو پشیدان قیصر با نام دیو	۲۲۱۹
ضرورت بقصد حیلہ و روز خیزد	پو تو دیک خود شکر خود ندید	۲۲۲۰
کچھ ہفتہ بدھلے در روز اسیر	سپہ بر پیش رفت در دیو گیر	۲۲۲۱
شد آل رست تیر خطر را ہوت	چو در روز نبودت کچھ غلفت	۲۲۲۲
بدو کشش اتان میر و پاک ہیں	ضرورت اماں خواست را تو گریں	۲۲۲۳
زہے نکت بیدار گر شایب نو	فرد آمد از غا سبزی بر دم دیو	۲۲۲۴
دو شہر آمد از دست ترکان شیر	چو شد فتح ہم کشتک ہم دیو گیر	۲۲۲۵
ہمہ انس گیرندہ و خوش گریب	بے نازکان ملائک فریب	۲۲۲۶
وجود و عدم از میان و شیریں	نمودہ بیک چشمہ ہر ناز میں	۲۲۲۷
شدہ مردم از ساق شاں سیم دوست	بے سیم ساقان کو عظیم دوست	۲۲۲۸
ہفتہ بہر چشم مردم ریا	ہمہ غرق ز روز سوتا بپ	۲۲۲۹
ندیم گئے آہوئے شیر گیر	برانی آہواں گشتہ شیراں اسیر	۲۲۳۰
سراسر مرتع زرد زہیں	پوشید پیر لہ ہر تازہ میں	۲۲۳۱
بر آوردہ ہر خانہ از سیم وزر	بہر خانہ تو دہا کے کہر	۲۲۳۲
بہر جانب از عجب ہر انبارا	بہر سوز تر میستہ خود ار با	۲۲۳۳
بے گنج فارغ ز توشیش مار	بہر کو چھا شش زر بے شمار	۲۲۳۴

نوٹ کی تشریح کے لئے مخیمہ ملاحظہ ہو

چو کلم آید آن جامہ در دیو گیر	بے جاہائے طبیعت پذیر	۲۲۳۵
کہ آید کلمہ حسرت را ز شمار	نہ چنداں گرفت مردان کار	۲۲۳۶
تو گوی کہ شد در جہاں با ختن	بیا سود ترک از چہاں تا ختن	۲۲۳۷
مر جمع ہمہ از لارشا ہوار	سکال یکے چتر گو ہسہ نگار	۲۲۳۸
بعد سال کردن تو اندر قسم	چاہر نہ چنداں کہ اہل قلم	۲۲۳۹
اندیس ہشتاد پنجہ زان صد قطار	بے پیل و بس اسب شہر و رہوار	۲۲۴۰
ابا در خیر جاں فستہ از ارم دیو	بیاد و در پیش گشتا سب دیو	۲۲۴۱
غنی گشت ازین ما ختن خاطر کلام	سپہ کرد عارتا و دوشہر تہام	۲۲۴۲

شہیدان پیرم پسر را مدیو اسپر شدن

پدر و لشکر کے شہیدان او با ترکاں

ابا لشکر خود نو امید تعنت	چو بہائم شہیدان حکایت کہنت	۲۲۴۳
ہمہ تیغ زن بود نیزہ گرائے	یکے توج ہند و ہراں پور رائے	۲۲۴۴
ازیں تیغ لک بودواں دو ہزار	گروہے بیادہ گروہے سوار	۲۲۴۵
کہ ہر یک بہ ششم از وہا گیر بود	ز پیل دماں ہشتاد پنجہ بود	۲۲۴۶
خود آمداں رائے زہیم گزند	دوم روزاں کہ حصار بلند	۲۲۴۷
چو گشتا سبیلان میں حکایت شہید	ہماں بہائم اندر جوالی رسید	۲۲۴۸
نہاں گفتاں کسٹور رائے را	طلب کرد در خلوتے رائے را	۲۲۴۹
ز نام تو رونق دریں بوستان	کہ اسے فخر شاہان ہند و ستاں	۲۲۵۰
ابا جملہ اتباع و خویشاں مدی	چو با ما بہ اخلاکوں پیشاں مدی	۲۲۵۱

کہ پورت کت قصد پیکار ما	کنوں نمود از روئے جنت روا	۲۲۵۲
بکن یاد روزے کلاماں خواستی	گرت ہست با ما سپر راستی	۲۲۵۳
کہ دادیم پور تیرا ہم اماں	پایہ رخواں پور خود روزاں	۲۲۵۴
زند پور تو لاف سہ لشکری	مگر خود ازین گفتہا بگذری	۲۲۵۵
وزاں پس کنم عزم پیکار تیغ	خستیں برم سر تہیلہ دینغ	۲۲۵۶
ہمہ کشورت را چو شہرت کنم	سر بھلت را بجاک افکنم	۲۲۵۷
مراست با تیر چہ را بج اد	نہ بھیم گزارم نہ افواج اد	۲۲۵۸

پوزش نگین سخن را آمد پو پیش گرشاپ ملک

صلح کردن پسر را مدیون ہمہ مسلم

چو بشنید این قصد زان کہ خدائے	ہماں را مدیو پسندیدہ رائے	۲۲۵۹
چو نختے مزا پیش بنرمی کشید	زباں بست چوں ہیں ابرو پیش دید	۲۲۶۰
وزاں پس بگفت ای سر افرازاد	نخستیں زباں در دعائیش کشاد	۲۲۶۱
سرم تا بود با دبر پاسے تو	مراست جان از عطا پاسے تو	۲۲۶۲
ز نادانی خود کند ہائے ہوئے	اگر بھیم آن کو دک تند خوئی	۲۲۶۳
کہ آفاق حیراں شد از کار تو	نیچے کجا آرد او تاب پیکار تو	۲۲۶۴
شگافی سر سوئے در تار شب	گو از نوک پیکال بہ عین شنب	۲۲۶۵
ریاضت دہم اسپ نار ام را	بجو انم من آن کو دک خام را	۲۲۶۶

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

و نہاں پس بیایمت بر شرف فلکم	بیا بوس تو چون جرمش کنم	۲۲۶۶
بیکے زافر سستا و اندا لایں دراز	پیش آن گاہ پو بصلیم آن سر فراز	۲۲۶۷
کیش تیغ بر نصاب جان پدر	بگفتا بولیش کہ اسے گوش سپر	۲۲۶۹
یکایک بر فواج ترکان زنی	گراید جنگ آہنگ ایس کئی	۲۲۷۰
ہمہ ملک رفتہ بدست آوری	در فواج ترکان شکست آوری	۲۲۷۱
چہ سودم کہ نہ تخت و دیہم حسم	چو سن رفتہ باشتم بہ ملک حسم	۲۲۷۲
تو ناس سو پہ افشردہ بر سائچنگ	باید مرادست در ز پر سنگ	۲۲۷۳
و گرنے ز جان پدر دست دار	اگر بخودی سر بطاعت در آر	۲۲۷۴
زد مولے جنگ و خصومت گذشت	چو بصلیم ازین کار کا گاہ گشت	۲۲۷۵
چنین آید از پور سترخ نژاد	چو مردان یہ حکم پدر سر نہاد	۲۲۷۶
فگندہ بر سر و موئی قیل قال	و گر درازا نجا ابا بصلیم مال	۲۲۷۷
بیا بوس آن رستم دیو گیر	بنا ہندہ آمد سوئے دیو گیر	۲۲۷۸

تازہ روی نمودن گرشاسپ ملک پارائے

رام دیو و ملک مرہتہ ہم بد و مقوض شہنشاہن باز شہن

تمامی بر آمد بفضل خدائے	پو مقصود گرشاسپ فرخندہ رائے	۲۲۷۹
بہ فرخیش بسے ڈر و گوہر نشاند	جہاں رام دیو گزین را بگو اند	۲۲۸۰
جہاں ملک او بانہ اور اسپر	جہاں پتر اور ابدو واسپر	۲۲۸۱
کہ باشند اندر جب و راست او	دو پیل دماں داد شہنشاہن ناموسی	۲۲۸۲
یکے شد پدر دیگرے شد پسر	یکے تھہر بستند با یکدگر	۲۲۸۳

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔